

TERÖR SUÇLARINA İŞTİRAK

Mustafa LİMONCU*

Öz

Hukukumuzda örgüt ve terör örgütü kavramları önemli bir yer tutar. Örgüt üyeliği, yöneticiliği ve kuruculuğu bağımsız birer suç tipidir. Bunun yanı sıra, bazı suçların bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi nitelikli hal olarak sayılmıştır. Bu nedenle örgüt kavramının iyi anlaşılması gerekmektedir.

Örgüt üyeliği ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarda failin durumunun belirlenmesi önem taşımaktadır. Suçun özel görünüş biçimlerinden olan iştirak kurumunun, terör suçları açısından ele alınması gerekmektedir. İhlal edilen norm açısından kişilerin fail olarak mı şerik olarak mı sorumlu tutulması gerektiği ortaya konulmalıdır.

Terör suçları zorunlu olarak çok failli suçlar sınıfındandır. Bu suçlar bakımından, yardım etme kavramı şerikliğin bir türü olan yardım kavramını aşmaktadır. Yine terör örgütüyle bağlantılı olmayan kişilerin azmettirmesi zor görünmektedir.

Anahtar Kelimeler

Örgütlü Suçlar • Terör Örgütü • Terör Suçları • İştirak • Terör Suçlarına İştirak

* Doktora Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Konya, Türkiye | Cand. Ph.D., Selçuk University Institute of Social Sciences, Department of Public Law, Konya, Turkey.

✉ mustafalimoncu@gmail.com • ORCID 0000-0002-6293-0284

📄 **Atıf Şekli:** LİMONCU Mustafa, "Terör Suçlarına İştirak", *SÜAMYOD.*, C. 5, S. 2, 2022, s. 195-235.

🔍 **İntihal | Plagiarism:** Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

PARTICIPATION IN TERRORIST CRIMES

Abstract

The concepts of organization and terrorist organization have an important place in our law. Organization membership, management and founding are independent types of crime. In addition, committing some crimes within the framework of the activity of an organization is considered as a qualified case. For this reason, the concept of organization should be well understood.

It is important to determine the status of the perpetrator in crimes committed within the framework of membership of an organization or the activity of the organization. The institution of participation, which is one of the special appearance forms of the crime, should be handled in terms of terrorist crimes. It should be revealed whether people should be held responsible as perpetrators or partners in terms of the violated norm.

Terrorist crimes are necessarily in the category of multi-perpetrator crimes. In terms of these crimes, the concept of helping exceeds the concept of helping, which is a type of co-ordination. Again, it seems difficult for people not affiliated with the terrorist organization to instigate.

Key Words

Organized Crime • Terrorist Organization • Terrorist Crimes • Participation • Participation in Terrorist Crimes

1. Suç Örgütü ve Terör Örgütü

1.1. Suç Örgütü Kavramı

Sözlükte; *“ortak bir amacı veya işi gerçekleştirmek için bir araya gelmiş kurumların veya kişilerin oluşturduğu birlik, teşekkül, teşkilat”* olarak anlamını bulan örgüt kelimesi, ceza hukuku terminolojisinde çok daha fazlasını ifade eder. Örgüt mensubu ise TCK'nın 6. Maddesindeki tanıma göre; *“bir suç örgütünü kuran, yöneten, örgüte katılan veya örgüt adına diğerleriyle birlikte veya tek başına suç işleyen kişi”*yi ifade etmektedir. Kriminolojik olarak örgüt kelimesi kullanılması, çok failli bir suçun varlığına işaret eder.

TCK'nın 220. Maddesinde vd. maddelerinde örgütlü suç kavramının tanımı yapılmamış sadece suçun unsurları ve yaptırım ele alınmıştır. ÖZGENÇ'e göre; suç örgütü ve örgütlü suçluluk kavramları daha çok kriminolojik kavramlardır. Örgütlü suçluluk bir taraftan maddi ceza hukuku ile ilgili iken, diğer taraftan ceza muhakemesi hukukunu ilgi-

lendirmektedir. Keza örgütlü suçların soruşturulması konusunda Ceza Muhakemesi Kanunu, diğer suçlara göre ilave yöntemler ve usuller ihdas etmektedir¹. Öte yandan örgüt mensubu suçluların infazı da farklılık arz edeceğinden, örgütlü suçların infaz hukukuyla da ilgili olduğu belirtilmiştir².

Örgütlü suçluluk, bir suçun kanunun aradığı sayıda kişi tarafından birlikte/organize olarak işlenmesi olarak tarif edilmiştir³. Bu tanım suçu birlikte işleme ve birden fazla suçu beraber işleme maksadına yönelik olarak organize olma, neticede örgüt adına suç işlenmesi anlamına gelmektedir. Tek bir suç işlemek için bir araya gelen şahıslar açısından, diğer koşullar sağlansa bile örgütten bahsetme olanağı yoktur⁴. TCK'nın 220. maddesinde, örgütün varlığı için kişi sayısını en az üç olarak belirlemiştir⁵. Doktrinde, örgüt kurucuları hariç en az üç kişi bulunması gerektiği şeklinde görüşler de bulunmaktadır⁶. Örgütün yapısına dâhil olan kişilerin sorumluluğunu tayin etmeden önce suçun aktif süjesi olan failin, ceza hukukundaki görünüm şekillerini kısaca aktaracağız.

Ceza hukuku anlamında fail, eylemiyle suçun normatif yapısında bulunan unsurları gerçekleştiren ve yine kanun tarafından sorumlu tutulan kişi anlamına gelmektedir⁷. Ceza hükmü içeren kanunlar herhangi bir kimsenin işleyebileceği suç tanımı üzerine kurgulanmıştır. Madde metinlerinde, çoğu kez lafzi olarak 'kim', 'kimse', 'her kim' gibi ifadeler kullanılmıştır. Bu nedenle, istisnalar hariç olmak üzere, bu tür suçlar

¹ İNCE, Kadri (2020), "Türk Ceza Hukuku'nda Örgütlü Suçluluk ve Silahlı Terör Örgütü", Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 15, S. 1, ss. 241-269, s. 244.

² ÖZGENÇ, İzzet (2019), Suç Örgütleri, Seçkin Yayıncılık, ANKARA, s.13; İNCE, Levent (2019), Türk İnfaz Hukukunda Koşullu Salıverilme ve Koşullu Salıverilmede Süreler, Adalet Yayınevi.

³ HAFIZOĞULLARI, Zeki-KURŞUN Günel (2007) "Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk", ANKARA TBB Dergisi, Sayı 71, s. 28.

⁴ TOROSLU, Nevzat (2013), Ceza Hukuku Özel Kısım, ANKARA, s.264.

⁵ ÖZEN, Mustafa (2007), "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İştirak Kurumuna Bakışı", TBB Dergisi, S. 70, ss. 239-253, s. 239.

⁶ ŞEN, Ersan-ERYILDIZ, H.Sefa (2021), Suç Örgütü, Seçkin Yayıncılık, ANKARA, s. 103.

⁷ AKBULUT, Berrin (2020), Ceza Hukuku Genel Hükümler, ANKARA, s.155.

herkes tarafından işlenebilen suçlardır. Ceza yargılamasının öznesi olan sanığın; fail veya şerik olması önem taşır. Zira fail/müşterek fail ile şerikleri cezalandırma sebebi de farklıdır. Fail ve müşterek fail tipik eylemi gerçekleştiren kişiler olarak sorumlu tutulmaktadır. Şerikliğin yardım etme ve azmettirme olmak üzere iki türü bulunmaktadır.

Bağlılık kuralına göre; şeriklerin cezalandırılmasının nedeni, bir başkası tarafından gerçekleştirilen suça olan etkileridir. Azmettiren, faili suç işlemeye sevk ederek; yardım eden ise fiile olan katkısıyla suçla bağlantı kurmaktadır⁸. AKBULUT'a göre *"bağlılık kuralı, fail tarafından gerçekleştirilen fiil ile bağlı olarak şeriklerin cezalandırılmasını sağlayan kuralları ifade etmektedir"*⁹. Şeriklerin cezalandırılmasına ilişkin farklı teori ve yaklaşımlar da bulunmaktadır. Ancak bu çalışmada asıl amaç, münhasıran faillik ve şeriklik kavramlarının tartışılması olmadığından, yeri geldikçe atıf yapmakla yetinilecektir.

Fiil üzerinde hâkimiyeti bulunan, kanuni tanımda yer alan haksızlığı gerçekleştiren kişi; suçun failidir¹⁰. Türk Ceza Kanunu'nun ihdas ettiği yapı içinde faillik, suçun objektif unsurları içerisinde yer almaktadır. Bir başka deyişle faillik suçun maddi unsurları kapsamında mütalaa edilmektedir¹¹. Türk Ceza Kanunu egemenlik teorisini benimsemiştir.

⁸ EKİCİ ŞAHİN, Meral (2015), "İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Suça Etki Eden Nedenlerin Şeriklere Sirayeti", AÜHFED, S. 64.3, ss. 637-686, s. 643.

⁹ AKBULUT, Berrin (2010), "Bağlılık Kuralı", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XIV, S. 1, ss. 167-214, s. 176.

¹⁰ Her fiil bir failin eseri olduğuna göre, suçu işleyen kişiye, suçlu/fail denilmektedir. Doktrinde, suçun mağduru için 'suçun pasif süjesi', faili için ise 'suçun aktif süjesi' ifadeleri kullanılmaktadır. HAFIZOĞULLARI, Zeki (2019), "5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Fail", e-makale, <http://www.abchukuk.com/makale/makale308.html> Erişim Tarihi:12.05.2019; TORORSLU; konuyu 'suçlu' başlığı altında ele alır ve münhasıran 'suçun aktif süjesi' terimini kullanır. Ona göre suçludan maksat, kanunun suç olarak kabul ettiği fiili gerçekleştiren kişidir. Bütün insanlar fail olabilir. İnsan yeteneği veya cezalandırılabilme şartları faillikten farklı kavramlardır. TOROSLU, Nevzat (2018), Ceza Hukuku Genel Kısım, ANKARA, s. 346-347.

¹¹ ÜZÜLMEZ, İlhan-KOCA, Mahmut (2021), Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.114; BİRTEK, Fatih (2018), Ceza Hukuku Genel Hükümler Temel Bilgiler, Adalet Yayınevi, Ankara, s.197; "Fail; iştirak halinde işlenen suçta merkezi anahtar ve hâkim hareketi yapan suç sürecini kendi özgün iradesi ile yöneten ve bu süreci durdurabilme erkine sahip olan kişidir. Bu kişi aynı zamanda kanundaki hareketi gerçekleştirecek sübjektif iradeye de sahip olması gerekmektedir. Suçun gerçekleşme er-

Buna göre fail suç tamamlama ve durdurma iradesini elinde bulunduran kişi demektir¹².

Kanunda belirtilen suça ilişkin tipik eylemi gerçekleştiren kişi faildir¹³. Tek failli suçlar açısından fail, suçun aktif süjesidir yani kanuni tanımda yasaklanan davranışı gerçekleştiren kişidir. Çok failli suçlarda ise tipe uygun ve suç oluşturan davranışları yapan herkes faildir¹⁴. Kanun tarafından suç olduğu belirtilen, tipik fiili gerçekleştirmemekle birlikte, asıl failin davranışı ile eşzamanlı olarak suç sayılan fiilin işlenmesi açısından önem taşıyan davranışları gerçekleştiren kişi de suçun işleniş üzerinde önemli bir tesire sahip olduğundan müşterek faildir. Diğer suç ortakları ile birlikte suçun işleniş üzerinde ortak hâkimiyet kurulması durumunda, müşterek faillik ortaya çıkar¹⁵. İştirakin cezalandırılması, teknik biçimsel nedene dayanmaktadır. Bu nedenle iştirak hükümleri ceza sorumluluğunu genişletici özellik taşır¹⁶. Örgütlü suçlar ise zorunlu olarak çok failli suçlardır.

Kanunda suç olarak tanımlanan eylemin birden fazla kişi tarafından müşterek/ortaklaşa gerçekleştirildiği durumda müşterek faillik söz

kini elinde bulundurmaksızın suça katılan kimseler şerik olarak tanımlanmaktadır". KEÇELİOĞLU, Elvan (2006), "Alman Ceza Hukukunda Faillik", TBB Dergisi, S. 65, ss. 73-88, s. 79.

¹² **YILMAZ**, Zahit (2018), Türk Ceza Hukukunda İştirakin Bir Türü Olarak Dolaylı Faillik, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı Kamu Hukuku Bilim Dalı, Doktora Tezi, s. 70.

¹³ **HAKERİ**, Hakan (2019), Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet yayınevi, Ankara, s.134; **BAŞ**, Eylem (2021), Ceza Hukukunda Fail ve Mağdur, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.114. Çok failli suçların karşılaşma ve yakınsama şeklinde tasnifi konusunda bkz: **ÜZÜLMEZ**, İlhan-**KOCA**, Mahmut (2021), s. 446; **ÖZGENÇ**, yakınsama suçları için 'tekarüb', karşılaşma suçları için 'telâki' ifadesine yer vermektedir. **ÖZGENÇ**, İzzet (2021), Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin yayıncılık, ANKARA, s. 581.

¹⁴ **AYDIN**, Devrim (2009), Türk Ceza Hukukunda Suça İştirak, ANKARA, s. 60.

¹⁵ **TOROSLU**(2018), s. 326.

¹⁶ **AYDIN** (2009), s.50; **SAVAŞCI TEMİZ**, Bilgehan (2016), "İştirak Hükümleri Açısından Bağlılık Kuralı", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 65.4, ss. 2487-2512, s. 2488; **BALCI**, Meral (2021), Ceza Hukukunda Bağlılık Kuralı Kapsamında Azmettirme, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Bilim Dalı, Doktora tezi, s. 16.

konusu olacaktır. Müşterek faillikte; birlikte suç işleme kararı kapsamında, suça yönelik icra hareketlerinin birlikte gerçekleştirilmesi durumu söz konusudur. Suç oluşturan fiil üzerinde ortak hâkimiyet kurulmalıdır. Bu nedenle suç ortaklarından her biri fail olarak kabul edilecektir. Müşterek faillik için iki koşul bulunmalıdır. Bunlardan biri; birlikte suç işleme iradesi, diğeri ise; suç konusu üzerinde müşterek hâkimiyettir¹⁷.

Şeriklik azmettirme ve yardım etme olarak iki şekilde tasnif edilmiştir. Şerikliğe ilişkin düzenlemelerin, tamamlayıcı kurallar olmasının yanı sıra, ceza sorumluluğuna ilişkin belirleme içerdiği ifade edilmektedir¹⁸. Çok failin birlikte işlediği suç (veya zorunlu iştirak) ile suça iştirakin birbirine karıştırılmaması gerekir¹⁹. TOROSLU, 'zorunlu iştirak' kavramıyla karışmaması için 'iştirak' deyiminden 'muhtemel iştirak'ın anlaşılması gerektiğini ifade eder²⁰. TCK'nın 37. maddesinin gerekçesine göre; iştirak şekilleri suçun işlenişi üzerinde kurulan hâkimiyet esas alınarak söylenebilir. İştirak hükümlerinin, cezalandırılabilirlik alanını daraltan hükümler olduğu belirtilmiştir²¹.

Şerikler, kanuni tanımda yer alan suçta, bağıllık kuralı vasıtasıyla sorumludurlar. Şerik, kanuni tarife uygun haksızlığı doğrudan gerçekleştiren kişi değildir ve suç oluşturan fiilden dolayı sorumlu tutulabilmesi, bağıllık kuralı ile mümkün hale gelmektedir²². Müşterek faillerin durumu ise, bağıllık kuralına değil suç üzerinde birlikte hâkimiyet kurulmuş olmasına dayanmaktadır. Öte yandan müşterek faillerden her birinin işlenen suçun cezası ile cezalandırılacak olması, mutlaka aynı

¹⁷ KOCA/ÜZÜLMEZ'e göre fiili hâkimiyet teorisinin; harekete hâkimiyet, iradeye hâkimiyet ve fonksiyonel hâkimiyet olmak üzere üç görünümü bulunmaktadır. ÜZÜLMEZ-KOCA (2021), s. 114; BİRTEK (2018), s. 451.

¹⁸ SAVAŞCI TEMİZ (2016), s. 2488.

¹⁹ AYDIN (2009), s. 28.

²⁰ TOROSLU (2018), s. 295.

²¹ EREM, Faruk (1984), Ceza Hukuku Genel Hükümler, ANKARA, s. 425.

²² TAŞKIN KAPUSUZUOĞLU, Beril (2017), Suça İştirakte Bağıllık Kuralı, On İki Levha Yayınları, s. 94; AKBULUT (2010), s. 170; BİRTEK (2018), s. 404.

sonuç cezaya mahkûm olacakları anlamına gelmez²³. Zira bu kısım, cezanın bireyselleştirilmesi kurumuyla ilgilidir.

Bir suçun işlenişi ile ilgili olarak fakat suçun işlenmesinden önce faile bilgi veren, tavsiyede bulunan, maddi veya manevi katkı sağlayan kişiler; yardım eden olarak sorumlu tutulmaktadır²⁴. Yardım etme kurumuna başvurabilmek için, failin suç işleme kararını vermiş olması gerekir. Kendisine yardım edilmeden önce fail suç işlemeye karar vermiştir. Yardım etme, bu yönüyle azmettirmeden ayrılmaktadır. Yardım eden, maddi ve manevi katkıda bulunan ya da katkıda bulunacağını vadedendir. Suça yardım eden kişi hakkında, işlenen suçun cezasından indirim yapılarak hüküm kurulur. İştirakin bu şekli, ancak suç işlemeye önce mevzubahis olabilir. Zira suç işlenirken, suçun nasıl işleneceğine ilişkin yol göstermek veya araç sağlamak, fiil üzerinde müşterek hâkimiyet anlamına geleceğinden, müşterek faillik durumu ortaya çıkar²⁵.

Yardım eden, failden farklı olarak fiil üzerinde hâkimiyeti olan veya fiili icra eden değildir. Yardım eden, ikincil katkıları ile suç oluşturan eylemin icrasını destekleyerek, kolaylaştırıcı nitelikte maddi veya manevi hareketlerde bulunandır²⁶. Elbette bu katkısı ile icra edilen suç arasında illiyet bağı aranmalıdır. Suça yardım konusu TCK'nın genel hükümler kısmında düzenlenmiş olmakla beraber özel hükümler arasında da yer alıyor olabilir. Örgüte silah sağlama bu neviden bir suç olarak TCK'nın 315. Maddesinde düzenlenmiştir²⁷. Normal şartlar altında işlenecek bir suç için faile silah sağlamak, 'yardım eden' başlığı altında değerlendirilirken, bir örgütün faaliyetinde kullanılmak maksadıyla, örgüte silah sağlamak ayrı bir suç olarak düzenlenmiştir.

Kanun tipik fiile yardım eden ile azmettiren arasında farklı farklı ceza sorumluluğu belirlemiştir. Bu nedenle failin, yardım edenin ve azmettirenin tespiti, yaptırımın tayini açısından önem taşır. Yardımın nite-

²³ AYDIN (2009), s. 212.

²⁴ KOCA-ÜZÜLMEZ (2018), s. 495; BİRTEK (2018), s. 420; AKBULUT (2020), s. 304.

²⁵ KOCA-ÜZÜLMEZ (2018), s. 397.

²⁶ AYDIN (2009), s. 275-276.

²⁷ AYDIN (2009), s. 279.

liği ve yardım edenin durumunun belirlenmesi nispeten zor iken, azmettirmenin tespiti daha kolaydır²⁸. Zira iştirak hükümlerinin bilinmediği dönemlerde de insan öldürmeye azmettirme, hırsızlığa azmettirme gibi durumlarda azmettirenin ceza verilmiştir²⁹.

Azmettiren; azmettirmeye yönelik davranışta bulunmasaydı suç işlenmezdi, denilebiliyorsa, azmettirenin cezalandırılması gündeme gelir. Azmettirme, neticenin meydana gelmesine yönelik iradenin ortaya konulmasıdır. Zira azmettiren kişi, faili daha önce düşünmediği bir suçun işlenmesi konusunda ikna etmiştir³⁰. Bir başka deyişle suç işleme düşüncesi olmayan fail, azmettiren tarafından bu yola itilmiştir³¹. Azmettiren, bir kişiyi ikna ederek failin kim olacağını belirlediği gibi suçun ve suçun pasif süjesini de müşahhaslaştırmıştır. Azmettirmenin iradesinin mutlaka belli bir şahsa yönelmiş olması gereklidir. Suç işlemeye azmettirilen kişinin belli olmaması halinde azmettirmeden bahsedilemez. Şartları oluşmuşsa, suç işlemeye tahrik suçu söz konusu olabilir. Aynı şekilde azmettirilen suçun da belli olması gerekmektedir³². Azmettiren ve azmettirilen arasındaki ilişkiyi batıl bir sözleşme olarak tanımlayanlar da vardır. Zira failin kendi adına değil, azmettiren yararına suç işlemiştir. Bu durum suç işlemek için vekâlet olarak nitelenmiştir³³. Örgütlü suçlarda arka planda yer alan masa başı failin cezai sorumluluğunu açıklamakta, azmettirme kavramı yetersiz kalmaktadır³⁴.

Türk hukukunda ‘*akim kalan azmettirme*’ şeklinde bir düzenlemeye yer verilmemiştir³⁵. ÖZGENÇ, akim kalan azmettirmenin de cezalandırılması gerektiği görüşündedir. Bu konuda hâkime takdir yetkisi tanıyan

²⁸ AYDIN(2009), s. 209.

²⁹ DEMİRBAŞ, Timur (2005), Ceza Hukuku Genel Hükümler, ANKARA, s. 417

³⁰ AYDIN (2009), s. 253.

³¹ BİRTEK (2018), s. 414.

³² AYDIN (2009), s. 258.

³³ CENTEL, Nur-ZAFER, Hamide-ÇAKMUT, Özlem (2005) Türk Ceza Hukukuna Giriş, İSTANBUL, s. 528.

³⁴ TULAY, Muhammed Emre (2019), “Suç Örgütü Liderinin Cezai Sorumluluğuna İlişkin Hukuki Analiz ve Öneriler (TCK m. 220/5)”, TAAD, Y. 11, S. 38, ss. 89-106, s. 94.

³⁵ TAŞKIN KAPUSUZOĞLU (2017), s. 107.

bir düzenleme yapılması gerektiğini ileri sürmüştür³⁶. Azmettirenin her türlü gayretine rağmen, potansiyel fail söz konusu suçu işlemezse, azmettiren cezalandırılmamaktadır. Azmettirmeden bahsedebilmek için azmettirilen kişinin, en azından icra hareketlerine başlamış olması gerekmektedir. Öte yandan, azmettirenin bilinmemesi durumunda failin, azmettirenin kim olduğunu ortaya çıkarması, cezayı hafifletici neden olarak sayılmıştır³⁷.

Hukukumuzda yer alan iştirak hükümlerine kısaca değindikten sonra örgütlü suçlar bakımından çok faillilik durumunu incelemeye çalışacağız. Örgütlü suçlar bakımından kanun en az üç kişinin varlığını aramıştır. Örgütlü suçların varlığı için üyeler ve yöneticiler arasında hiyerarşik koordinasyona ihtiyaç vardır. Hiyerarşik olarak daha üstte bulunanların aldığı kararın ve verdiği talimatların, örgüt üyelerince uygulanması için, bir takım mekanizmaların varlığı şarttır³⁸. Ayrıca suç örgütlerinin belirgin özelliklerinden biri de, bu yapının temadi etmesinin zorunlu oluşudur³⁹. Suç örgütünü meydana getiren bireyler arasında belirsiz sayıda suç işleme amaç ve iradesi ve bu iradelerin birleşmesi söz konusudur. Bu birleşme devamlılık göstermektedir. Belirsiz sayıda suç işlemek için birleşme; suç örgütünü, iştirak kuralları bakımından farklılaştırmaktadır. Örgütün kurulması aşamasında suçun konusu ve mağdurunun somutlaşmadığına dikkat çeken bazı yazarlar, örgütün iştirak kurallarını aşan yapısına işaret etmektedir⁴⁰.

³⁶ ÖZGENÇ (2013), s. 504.

³⁷ TOROSLU (2018), s. 327.

³⁸ BODUR, Nurullah-ÖZKUL, Eshat (2017), Uygulamada Terör Örgütü ve Terör Suçları, ANKARA, s. 40.

³⁹ EVİK, Vesile Sonay (2013), "Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, 19(2), ss.667-697, s. 673; DURSUN, İsmail (2009), Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK m. 220), Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, SBE, Kamu Hukuku B.D., s. 22; ÜNLÜ, Ömer (2013), Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi, SBE, Kamu Hukuku ABD, s. 33; İNCE (2020), s. 249.

⁴⁰ TOZMAN, Önder (2017), Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, Adalet yayınevi, ANKARA, s. 119; OSMANOĞLU, Bilal-KIDIL, Fahrettin (2019), "Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Suçu Kavramları Üzerine Bir İnceleme", DEÜ

Bir suç örgütünden bahsedebilmek için her şeyden evvel, elverişli bir yapı ve yeterli üye sayısı ile gerekli araç ve gereç unsurlarının varlığı şarttır. Bu unsurların örgütün amaçladığı suçları işlemeye müteallik olması gereklidir. 'Amaç suç' kavramı ile 'örgütün amaçları' kavramının aynı şey olmadığı değerlendirilmektedir⁴¹. Amaç suçların mutlaka aynı türden olması ya da bir araya gelirken suçların somutlaştırılması gerekmez. Amaçlanan bu suçların bir örgüt iradesine ve hiyerarşisine dayanması yeterlidir. Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenebilecek suçlar açısından sınırlamaya gitme imkânı yoktur⁴².

Suç örgütünün kanunda bir tanımı yapılmadığından, bu tanımın yapılması ve örgütün varlığına ilişkin şartların belirlenmesi icap eder. Yargıtay Ceza Genel Kurulu 03.04.2007 tarihinde verdiği bir kararla⁴³ örgütün özelliklerini belirlemiştir. TCK'nın 220. maddesi kapsamında bir örgütün varlığından bahsedebilmek için; en az üç kişinin varlığı gerekmektedir. Öte yandan bu kişilerin suç işlemek amacıyla hiyerarşik bir ilişki içerisinde, devamlı bir şekilde amaç suçları işlemeye elverişli⁴⁴ araç ve gerece sahip bir şekilde bir araya gelmesi gerekmektedir.

Yargıtay'ın TCK'nın 220 maddesi ile mündemiç tanımından yola çıkarak, örgüt kavramından bahsedebilmek için:

- a) Üye sayısının en az üç veya daha fazla kişi olması gerekmektedir.
- b) Üyeler arasında gevşek de olsa hiyerarşik bir bağ bulunmalıdır. Örgütün varlığı için soyut bir birleşme yeterli olmayıp, örgüt yapılanmasına bağlı olarak gevşek veya sıkı bir hiyerarşik ilişki olmalıdır.

Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN'a Armağan, C. 21, Özel S. ss. 1141-1177, s. 1146.

⁴¹ BODUR-ÖZKUL (2017), s. 43.

⁴² TEZCAN, Durmuş-ERDEM, Mustafa Ruhan-ÖNOK, R.Murat (2014), Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, ANKARA, s. 779.

⁴³ Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 03.04.2007 tarih, 2006/10-253 E.-2007/80 K. sayılı ilanı.

⁴⁴ "Örgüt kurma suçu bakımından elverişliliğin somut tehlike bağlamında suçun bir unsuru mu yoksa objektif cezalandırılabilme şartı mı olduğu öğretide tartışılmaktadır". OSMA-NOĞLU-KIDIL (2019), s. 1147.

c) Suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşme yeterli olup, örgütün varlığının kabulü için suç işlenmesine gerek bulunmadığı gibi işlenmesi amaçlanan suçların konu ve mağdur itibariyle somutlaştırılması mümkün olmakla birlikte, zorunluluk arz etmemektedir. Örgütün faaliyetleri çerçevesinde suç işlenmesi halinde, fail, örgütteki konumuna göre, üye veya yönetici sıfatıyla cezalandırılmasının yanında, ayrıca işlenen suçtan da cezalandırılacaktır.

d) Örgüt niteliği itibariyle devamlılığı gerektirdiğinden, kişilerin belli bir suçu işlemek veya bir suç işlemek için bir araya gelmesi halinde, örgütten değil ancak iştirak iradesinden söz edilebilecektir.

e) Amaçlanan suçları işlemeye elverişli⁴⁵, üye, araç ve gerece sahip olunması gerekmektedir.

1.2. Örgütlü Suçlar

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma, suç işlemek amacıyla örgüt yönetmek, suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmak, suç işlemek amacıyla kurulan örgüt adına suç işlemek, suç işlemek amacıyla kurulan örgüte yardım etmek, suç işlemek amacıyla kurulan örgüt propagandası yapmak; TCK'nın 220. Maddesinde yer alan örgüt suçlarıdır. Bunun yanı sıra; göçmen kaçakçılığı, organ veya doku ticareti, hırsızlık, dolandırıcılık, tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirmesi, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti, kumar oynanması için yer ve imkân sağlama, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçlarının bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi, nitelikli hal olarak kanunun lafzında yer almıştır.

Görüüleceği üzere suç işlemek için örgüt kurma, yönetme ve teşekkül oluşturma fiilleri, kanun koyucu tarafından suç haline getirilmiş ve bağımsız birer suç olarak kanunda yer almıştır⁴⁶. Öte yandan TCK'nın 78. Maddesinde soykırım ve insanlığa karşı suçlar başlığı altında yer

⁴⁵ Gereğe göre; "Suç işlemek için örgüt kurulması bir somut tehlike suçudur. ... Bu nedenle, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından, amaçlanan suçları işlemeye elverişli olması aranmalıdır. Bu bakımdan, örneğin sadece üç kişinin bir araya gelmesi, devletin ülke bütünlüğünü bozmaya yönelik suçları işleme açısından somut bir tehlike taşımayabilir; buna karşılık, ekonomik çıkar sağlamaya yönelik suçlar açısından elverişli olabilir".

⁴⁶ ÖZGENÇ (2019), s. 14-15.

alan suçları işlemek maksadıyla örgüt kurma, yönetme ve bu örgütlere üye olma suçu ayrıca düzenlenmiştir⁴⁷. Bazı yazarlara göre TCK'nın 78. Maddesindeki bağımsız düzenleme yerinde değildir. TCK'nın 78. Maddesinin, soykırım ve insanlığa karşı suçlar başlıklı 76. ve 77. Maddelerin nitelikli hali olarak düzenlenmesi daha yerindedir⁴⁸.

Örgüt kavramı, Türk Ceza Kanunu'nun 220. Maddesinde; suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu başlığı altında ele alınmıştır. TCK'nın 220/1. maddesinde *"Kanununun suç saydığı filleri işlemek amacıyla örgüt kurmalar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir."* denilmiştir. Aynı maddenin 2. Fıkrasında suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olma suçu ve yaptırımı belirlenmiştir.

TCK'nın 220/3. Maddesine göre; örgütün silahlı olması cezanın artırılmasını gerektiren nitelikli haldir. Ceza yasasının 220. Maddesine göre örgüt kurmak, yönetmek ve örgüte üye olmak bağımsız bir suç olarak tanımlanmıştır. Öte yandan maddenin 4. Fıkrasında örgütün faaliyeti çerçevesinde başka suçların işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan cezaya hükmolunacağı belirtilmiştir. İşlenen sair suçlarla; örgüt kurmak, yönetmek ve örgüte üye olmak suçları arasındaki içtima ilişkisine işaret edilmiştir. Buna göre örgüt kurmak, yönetmek ve örgüte üye olmak suçları dışında işlenen suçlar bakımından gerçek içtima⁴⁹ uygulanacaktır.

TCK'nın 220/5. Maddesi konumuz bakımından önemlidir. Zira bu fıkrada örgüt yöneticilerinin, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan *'fail'* olarak sorumlu tutulacağını belirtmektedir. Bu belirleme hem iştirak kuralları hem de içtima kuralları bakımından önem taşımaktadır. Zira örgüt kapsamında işlenen suçlarda, yöneticilerin, şerik olarak mı yoksa fail olarak mı sorumlu tutulacakları tartışmalıdır. Yasanın 220/5. maddesinden, bu kişilerin fail olarak sorumlu olacakları

⁴⁷ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK (2014), s. 83.

⁴⁸ ŞEN, Ersan-MALBELEĞİ, Erkam (2011), Türk Ceza Kanunu'nda Uluslararası Suçlar, Seçkin Yayıncılık, ANKARA, s. 49.

⁴⁹ OSMANOĞLU-KIDIL (2019), s. 1145.

sonucu çıkmaktadır⁵⁰. Ceza yasasının 220/5. fıkrası organize hâkimiyet mekanizmalarına dayalı dolaylı faillik teorisinin normatif hali niteliğindedir. Suç örgütü liderlerinin fail olarak sorumluluğu benimsenmiş ve azmettirme ile yardım etme hükümlerinin uygulanma ihtimali kalmamıştır⁵¹. Yasa herhangi bir istisna öngörmemiş ve örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar açısından lidere, karine olarak fiili hâkimiyet yüklemiştir⁵².

Yasanın 220/5. maddesindeki failliğin niteliği tartışmalıdır ve bu çalışmada TCK'nın 220/5. Maddesindeki sorumluluğun esasları yeri geldikçe ortaya konulmaya çalışılacaktır. Bazı yazarlar, örgüte egemenlik açısından arka plandaki kişinin dolaylı failliğini kabul etmektedir⁵³.

⁵⁰ **YENİDÜNYA**, A. Caner-İÇER, Zafer (2013), "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu", Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, İSTANBUL, MÜHFD, Cilt: 19, Sayı: 2, ss. 797-828, s. 799; "Bu noktada kanun koyucu, örgüt yöneticilerinin, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı fail olarak cezalandırılmasını kabul etmiştir (TCK md. 220/5). Bu konuya ilişkin olarak gerekçede "...Örgüt yapısı içinde, kendisine suç işlemek gibi örgütün amacına uygun bir görev verilen kişi bu görevinin yerine getirmese, hemen yerine bir diğeri rahatlıkla ikame edilebilmektedir. Bu nedenle, örgütün yöneticisi konumunda olan kişiler, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak sorumlu tutulmalıdırlar..." şeklinde bir açıklama getirilmiştir. Ancak kanaatimizce, örgüt yöneticilerinin somut olayda örgütün amacı doğrultusunda işlenen suça ilişkin katkısının niteliğini dikkate almaksızın, fail olarak sorumlu tutulması gerektiği şeklindeki düzenleme, suça iştirak hükümlerine aykırı bir durum oluşturacaktır. Zira örgütün yöneticisini sorumlu tutarken, somut suç vakiasının işlenişine ilişkin icra ettiği fonksiyon dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda yönetici suçu sadece planlamakla kalmayıp, aynı zamanda suçun icrası üzerinde de etkili olursa dolaylı fail olarak sorumluluk söz konusu olabileceken, kurucu veya yönetici suçun işleniş planını yapmakla veya suça ilişkin yardımda bulunmakla birlikte, suçun icrasına herhangi bir katkıda bulunmazsa, azmettiren veya yardım eden olarak sorumluluk söz konusu olabilecektir." **ERSAN**, Aykut (2013), "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK md. 220)", İÜHFM C. LXXI, S. 1, ss. 381-408, s. 398-399.

⁵¹ **TULAY** (2019), s. 98.

⁵² **İSFEN**, Osman (2006), "Yeni TCK'da Organize Hâkimiyet Mekanizmalarına Dayalı Dolaylı Faillik Kuramı (TCK m.220/5)", Hukuki Perspektifler Dergisi, S. 7, İstanbul, ss.53-61, s. 59.

⁵³ Bu yöndeki görüşler için bkz.: **ERDEM**, Mustafa Ruhan (2014), "Organize Yapı İçerisinde Otoriter İlişkilerden Kaynaklanan Egemenliğe Dayalı Dolaylı Faillik Kurumu ve TCK m. 220/5", CHKD, Cilt: 2, Sayı: 1-2, ss.11-30, s.16. Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin kuruluş senedi olan Roma Statüsü'nün 25/3-a maddesi dikkate alındığında örgüt yöneticilerinin sorumluluğu açısından dolaylı failliğin söz konusu olabileceği ileri sürülmüştür. Aynı eser, s. 18.

Diğer bazı yazarlar arka plandakileri, azmettiren olarak nitelemektedir⁵⁴. Bazı yazarlar ise örgüt yöneticisinin sorumluluğunu dolaylı faillik kavramıyla açıklamaya çalışmaktadır. Dolaylı failin sorumluluğundan bahsedebilmek için örgüt yöneticisinin örgüt üyesini adeta bir araç gibi kullanması gerekmektedir. Daha genel bir tabirle arka plandaki kişinin araç olarak kullanılan kişiyi dilediği gibi hareket ettirmesi gerekmektedir⁵⁵. Öne sürülen dolaylı faillik modelinden farklı olarak diğer bazı yazarlar, arka plandaki kişi ile fiili doğrudan işleyen kişi bakımından, birlikte faillik durumundan bahsetmiştir. Bu görüşte olan yazarlar, örgüte hâkimiyet ve işbirliğinin önemine vurgu yapmaktadır⁵⁶. İsbetli görünen görüş, suç örgütleri konusunda arka planda yer alan faillerin, doğrudan veya dolaylı faillik şeklindeki tasnifin ve yeterli olmayacağı şeklindedir. Arka plandaki faillerin yardım eden olarak kabulü de mümkün değildir⁵⁷. Yasanın 220/5. Maddesi ilave hiçbir koşula yer vermeksizin masa başı faillerin ‘fail’ olarak sorumlu tutulmasını öngörmüştür⁵⁸.

Suç işlemek amacıyla kurulan örgüte katılanların durumu iştirakten ayrılmaktadır. Zira üye ve/veya yöneticiler sayısı belli olmayan tipte suç işleme iradelerini bir araya getirmişlerdir. Oysa aşağıda izah edildiği üzere iştirakten bahsedebilmek için belli bir suçu işlemek için bir araya gelinmektedir⁵⁹. Buradaki iştirakin ya da katkının mahiyeti tartışmalı olduğundan bazı yazarlar düzenlemenin Anayasa’ya aykırı olduğunu ifade etmektedir⁶⁰. Bazı yazarlar tarafından, TCK m. 220/5’in kaldırılmasını, bunun yerine hâkime, somut olay bakımından doğrudan failin işle-

⁵⁴ Alman Hukukundaki görüşler için bkz.: ERDEM (2014), s. 28.

⁵⁵ Alman Hukukundaki görüşler için bkz.:ERDEM (2014), s. 13.

⁵⁶ Alman Hukukundaki görüşler için bkz.:ERDEM (2014), s. 25. Ancak ERDEM’e göre; “burada emri veren ile olay yerinde emri yerine getirenin birlikte fail sayılabilmesi için gerekli olan ortak suç işleme kararı ve suçun birlikte işlenmesi koşulları gerçekleşmektedir”. Aynı eser s. 26.

⁵⁷ İNCİ, Z. Özen (2014), “Objektif Bir Sorumluluk Hali Olan Türk Ceza Kanunu'nun 220/5'inci Maddesi'nin Anayasa'ya Aykırılığı”, İzmir Barosu dergisi, Y. 79, S. 1, ss. 10-33, s. 14.

⁵⁸ TULAY (2019), s. 99.

⁵⁹ BODUR-ÖZKUL (2017), s. 42.

⁶⁰ Bu konudaki tartışmalar için bkz: İNCİ (2014).

diği fiilin hangi şartlar altında arka plandaki kişilere yükleneceğinin değerlendirilmesi için takdir hakkı verilmesi önerilmiştir⁶¹.

Örgüt yöneticilerinin, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen tüm suçlardan sorumlu tutmak, ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesine aykırılık göstermektedir. Yöneticinin sorumluluğunun, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlara katkısına göre belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir⁶². Bazı yazarlar ise örgüt yöneticisinin sorumluluğunu; TCK'nın 20. maddesinde düzenlenen ceza sorumluluğunun şahsiliği prensibinin genişletilmiş şekli olarak nitelendirmektedir⁶³. Örgüt yöneticisinin; örgüt üyeleri üzerindeki fiili egemenlik kurarak, onları suçun işlemek için araç olarak kullanıyorsa '*dolaylı fail*', suça bizzat katılıyorsa '*müstakil fail*', diğer faillerle birlikte ortak işliyorsa '*müşterek fail*', örgüt üyelerini yönlendiriyorsa '*azmettiren*', suçun işlenmesine katkı sağlıyorsa '*yardım eden*' olarak sorumlu tutulması gerektiği⁶⁴ ileri sürülmüştür.

Yasanın 220/6. Maddesi örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişilerin durumunu düzenlemiştir. Örgüt üyesi olmayan bir kişinin, örgüt üyesi gibi cezalandırılması eleştirilmiştir⁶⁵. 7. Fıkroda ise örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte yardım eden kişinin durumunu belirlemektedir. 8. Fıkroda örgütün propagandasını yapma suçuna yer verilmiştir.

Örgütlü suçluluk için, diğer unsurların da varlığı durumunda, genel olarak çok failli suçlar denilmiştir⁶⁶, fail çokluğu suçun maddi unsuru içerisinde zikredildiğinden, fail çokluğu durumunu izah etmek için,

⁶¹ ERDEM (2014), s. 30. "*Federal Mahkeme Roxin ve Schroeder'in ortaya koyduğu görüşten yararlanılmış olmakla birlikte, tamamen farklı bir dolaylı faillik figürü yaratmıştır. Mahkemeye göre dolaylı faillik ve yardım eden ayırımı, açıkça bir "değerlendirme sorunu"dur ve "her ikisi arasındaki geçiş akışkandır". Bu nedenle de ayırım konusunda "sert kurallar" geçerli olmayıp, "her somut olayın özelliğine göre" bir değerlendirmeye gidilmesi zorunludur*". Aynı eser, s. 22-23.

⁶² ÖZGENÇ (2013), s. 26.

⁶³ BODUR-ÖZKUL (2017), s. 120.

⁶⁴ YENİDÜNYA-İÇER (2013), s. 808.

⁶⁵ YENİDÜNYA-İÇER (2013), s. 809.

⁶⁶ TULAY, M. Emre (2018), "Suç Örgütüne Yardım Etme Suçunun Özel Görünümlü İştirak Olarak Kabul Edilmesi", Dr. Dr. HC. Silvia Tellenbach'a Armağan, Ankara, ss. 673-686, s. 674; DURSUN (2009), s. 44.

'zorunlu iştirak'⁶⁷ ifadesi kullanılmıştır. Zira örgütlü suç, birtakım suçların, örgütlü olarak belirli bir hiyerarşi ve plan dâhilinde, çok failli olarak, belirsiz süreyle işlenmesidir⁶⁸.

TULAY'a göre yasanın 220/7. maddesinde hüküm altına alınan örgüte yardım suçu, yardım etmenin özel bir halidir. Yazar bu özel durum için '*özel görünümlü iştirak*' ifadesini kullanmaktadır. Örgüte yardım bakımından TCK'nın 39. maddesi değil, 220/7. Maddesi uygulanmalıdır. Yazara göre ikincil derecede önemli hareketlerin genel iştirak kuralları kapsamında görülmesi gerekmektedir⁶⁹. Diğer taraftan; TCK'nın 220/ 6. ve 7. Fıkralarında örgüte yardım ve örgüt adına suç işlemek fiilleri suç olarak düzenlenmiştir. Bu düzenleme nedeniyle yapısı gereği iştirak olarak adlandırılabilir eylemler bağımsız birer suç oluşturmaktadır. Böylece TCK'nın 220. maddesine kural olarak iştirakin mümkün olmadığı ileri sürülmüştür⁷⁰.

Bazı yazarlara göre bu husustaki tartışmaların pratik önemi bulunmamaktadır. Ceza hukuku bakımından sorumlu tutulan; doğrudan failin arkasındaki kişilerin dolaylı fail, birlikte fail ya da azmettiren olarak sorumlu tutulması akademik önemi haizdir. Tüm kabuller açısından aynı ceza öngörüldüğünden konu uygulama açısından önemsizdir⁷¹. Kanaatimizce bu yaklaşım yerinde değildir. Zira oldukça dinamik bir alan olan ceza hukukunda yaklaşımlar değişmektedir. Öte yandan ülkemizde mevzuatın sık sık değiştiği nazara alındığında, ceza hükmü içeren müesseselerin arka planı ve felsefesinin ortaya konulması gerekmektedir.

1.3. Terör Örgütü

Fransızca kökenli olan terör kelimesi, '*korku*', '*dehşet*'; terörizm ise '*yıldırma*' veya '*siyasi ancak kanundışı ve şiddet içeren araçları kullanma*' an-

⁶⁷ ÖZGENÇ (2021), s. 580-581; HAFIZOĞULLARI-KURŞUN (2007), s. 29.

⁶⁸ GÖKPINAR, Mahmut (2005) "Sosyal ve Kriminal Boyutlarıyla Organize Suç", ANKARA, TBB Dergisi, Sayı 60, s. 216.

⁶⁹ TULAY (2018), s. 675, 676.

⁷⁰ DURSUN (2009), s. 302.

⁷¹ ERDEM (2014), s. 12.

lamalarına gelmektedir⁷². Terör örgütleri yapısı itibarıyla bir tür suç örgütüdür. Terör örgütleri genellikle demokratik düzeni, anayasal sistemi ve devlet ya da hükûmeti hedef alan, devletin milletiyle bölünmez bütünlüğüne kast etmeyi amaç edinen yapılardır. Bu yönüyle siyaset bilimi ve uluslararası hukuk ile de yakından ilgilidir.

Amaç ve yöntem unsurları nazara alındığında terör örgütleri, diğer suç örgütlerinden ayrılmaktadır⁷³. Zira terör örgütünün varlığı için zorunlu olan amaçlar farklıdır.

3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda terörün tanımı yapılmıştır. Kanun 1. maddesinde terör; *“cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, anayasada belirtilen cumhuriyetin niteliklerine, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devleti'nin ve Cumhuriyeti'nin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suçu teşkil eden eylem”* şeklinde tanımlanmıştır.

Terörle Mücadele Kanunu'nun, *“Terör Örgütleri”* başlıklı 7. maddesinde; *“cebir ve şiddet kullanılarak, baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle birinci maddede belirtilen amaçlara yönelik olarak suç işlemek üzere terör örgütü kuranlar, yönetenler ile bu örgüte üye olanlar, TCKnun 314. maddesi hükümlerine göre cezalandırılır”* denilmektedir.

Terör suçları ve terör örgütü için bir örgütün varlığı şarttır. Tek başına işlenebilecek terör eylemlerinin dünyadaki örneklerine rağmen, Türk Hukukunda terör suçları örgütlü suçlardır⁷⁴. Zira Terörle Mücadele Kanunu, terör suçlarının yaptırımını açısından TCK'nın 314. Maddesine; yasanın 314. Maddesi de 220. Maddesine gönderme yapmıştır.

Yukarıda da bahsedildiği üzere; bir örgütün hukuken varlığı açısından kanun, en az üç aynı amaçla bir araya gelmesi şartını aramakta-

⁷² HAFIZOĞULLARI-KURŞUN (2007), s. 47.

⁷³ OSMANOĞLU-KIDIL (2019), s. 1167; İNCE (2020), s. 263.

⁷⁴ BOZ, Burak (2020), “Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Örgütüne Üye Olma Suçu”, ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2, S.1, ss. 131-186, s. 145.

dır. Bazı yazarlar örgüt oluşturan kişilerin isnat yeteneğine sahip olması gerektiğini savunurken⁷⁵, diğer bazı yazarlar isnat yeteneğini kınama yargısı içerisinde değerlendirdiklerinden; onlara göre, üyelerin tamamının isnat yeteneği bulunması gerekmez⁷⁶. Terör örgütünün amaçları nazara alındığında, kanunun aradığı üç kişiden çok daha fazla örgüt üyesine ihtiyaç duyulduğunu düşünmekteyiz. Zira örgütün üye sayısının, örgütün amaçları ile müteradif olması gerekmektedir.

Öte yandan örgüt için aranan bir başka koşul birleşmedir. Yani örgütü oluşturan bireyler arasında belirsiz sayıda suç işlemek amacıyla bir araya gelme iradesi bulunmalıdır⁷⁷. Örgütlü suçların varlığı için fiili birleşme yeterli görülmüştür⁷⁸. Ayrıca bu birlikteliğin süreklilik arz etmesi şarttır⁷⁹.

Örgüt üyeleri arasında gevşek de olsa bir hiyerarşi bulunması gerekir⁸⁰. Ayrıca örgüt üyeleri arasında bir görev dağılımı yapılmasına da gerek görülmemiştir⁸¹. Hiyerarşi, “*bir toplumdaki ya da kuruluşdaki bireylerin belirli faktörlere bağlı olarak statü, görev, alt ve üst arası ilişkiler sınıflandırılan ve bu sınıflara bağlı standartlar sunan yapı*” olarak tanımlanmıştır⁸².

Terör örgütünün varlığı açısından; örgütün, saydığımız unsurlarının yanında TMK’da zikredilen amaç ve yöntemlerin var olması şarttır. Bir başka deyişle örgütü, terör örgütü yapan ilave hususlar TMK’nın bu yönde yaptığı belirlemelerdir. Terör örgütleri cebir ve şiddet kullanılarak, baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle faaliyet göstermektedir. Terör örgütlerini diğer suç örgütlerinden ayırmak

⁷⁵ BOZ (2020), s. 145.

⁷⁶ “İsnat yeteneği, kusurluluğun ön şartı değil de kişinin bir durumu olarak kabul edildiğinde, üç kişiden bir tanesinin isnat yeteneğine sahip olmaması örgüt olmaya engel değildir, çünkü bu kişiye ceza verilememesi başka şey, suçun faili olmaması başka şeydir”. HAFIZOĞUL-LARI-KURŞUN (2007), s. 36.

⁷⁷ EVİK (2013), s. 678.

⁷⁸ YENİDÜNYA, A-İÇER (2013), s. 802.

⁷⁹ BOZ (2020), s. 146; EVİK (2013), s. 680; Yargıtay CGK’ nun 01.02.2000 tarih ve E. 8–299 K. 1 sayılı ilamı.

⁸⁰ Yargıtay CGK. E. 2009/8-152, K. 2009/245 T. 20.10.2009.

⁸¹ YENİDÜNYA-İÇER (2013), s. 802.

⁸² <https://tr.wikipedia.org/wiki/Hiyerar%C5%9Fi> Erişim Tarihi: 17.05.2022

için kanun koyucu TMK'nın 1. ve 7. Maddelerinde terör örgütleri açısından yöntemi belirlemiştir⁸³. Terör örgütünün amaçları ancak; anayasada belirtilen cumhuriyetin niteliklerine, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devleti'nin ve Cumhuriyeti'nin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak olabilir.

Adi suç örgütleri ve terör örgütleri, yapıları itibarıyla hiyerarşik bir şekilde suç işleme iradesi kapsamında örgütlenmeleri nedeniyle, benzer görünüşe sahiptir. Ancak terör örgütlerinin siyasi söylemlerinin ağır basması nedeniyle diğer örgütlerden ayrıldığı ifade edilmektedir⁸⁴. Hedef aldıkları siyasal ve anayasal düzen; terör örgütlerini, diğer suç örgütleri ve çetelerden⁸⁵ ayırmaktadır.

Öte yandan bir suç örgütünün, terör örgütü veya silahlı terör örgütü olarak kabul edilmesini sağlayacak mekanizma üzerinde durmak gerekir. Hukuk sistemimiz içerisinde, bir yapının/örgütün, terör örgütü ilan edilmesi, idari ve siyasi bir işlemle değil; yargı organları tarafından bu oluşumun terör örgütü olduğuna karar verilmesi ve bu kararın da kesinleşmesi ile mümkündür⁸⁶.

1.4. Terör Suçları

Terörle Mücadele Kanunu'nda yapılan belirlemeye göre; bir örgütün, terör örgütü olabilmesi için aynı kanunun 1. ve 7. maddesindeki amaçları taşıması ve cebir, şiddet, baskı, korkutma unsurlarının bulunması gerekir. Herhangi bir yapının terör örgütü olarak değerlendirile-

⁸³ OSMANOĞLU-KIDIL (2019), s. 1162.

⁸⁴ BODUR-ÖZKUL (2017), s. 44.

⁸⁵ "Örgütlü suçluluğun en temel şekli çetedir. Çete yasadışı işler yapmak ve çevresindeki kişileri korkutmak amacıyla bir araya gelen topluluk olarak tanımlanmaktadır. Çeteler yapıları itibarıyla küçük çaplı oluşumlardır ve işledikleri suç tipleri sınırlı sayıdadır". DEMİR-Cİ, Ertan (2019), Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK m. 220), Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku ABD, Yüksek Lisans Tezi, s. 26.

⁸⁶ Yargıtay 16. Ceza Dairesi'nin 15.07.2015 tarih, 2015/3515 E. ve 2015/2323 K. Sayılı İlamı. <https://www.hukukmedeniyeti.org/karar/99604/silahli-teror-orgutu-tanimi-yargitay-karari> Erişim Tarihi:19.05.2019

bilmesi için TCK'nın 220. maddesinde hüküm altına alınan şartların varlığına ilaveten, örgütün siyasi bir amacının bulunması gerekmektedir. Ayrıca yukarıda değinildiği üzere yöntem bakımından da örgütün cebir ve şiddet yoluyla eylemli hareketi benimsemesi gerekmektedir.

Doktrinde terör suçları '*mutlak terör suçları*' ve '*nispi terör suçları*' şeklinde sınıflandırmaya tâbi tutulmuştur⁸⁷. TMK'nın 3. Maddesindeki belirlemeye göre; TCK'nın 302, 307, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 320. maddeleri ile 310/1. fıkrasında yer alan suçlar, mutlak terör suçlarıdır. TCK ve diğer kanunlara göre yaptırım altına alınmış sair suçların, bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi durumunda nispi terör suçlarından bahsedilmektedir⁸⁸. Nispi terör suçlarının kaynağı TMK'nın 4. Maddesinde yer alan, aynı maddede sayılan suçların suç işlemek üzere kurulmuş bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, terör suçu sayılacağına ilişkin hükmüdür. Nispi terör suçları, bir terör örgütü tarafından gerçekleştirilmediği takdirde adi suç vasfındadır. Anılan bu ayırım kanunda yer almasa da yargı kararlarına konu olmuştur⁸⁹.

Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. Maddesinde; terör örgütü kurma, yönetme ve terör örgütüne üye olma suçlarının, TCK'nın 314. Maddesine göre cezalandırılacağını belirtilmiştir. Bu suçlar yönünden TMK yaptırımı TCK'ya bırakmıştır. TCK'nın 314. Maddesinde ise "(1) Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla, silahlı örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Birinci fıkrafta tanımlanan örgüte üye olanlara, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir. (3) Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır." Denilmiştir. Örgüte yönelik belirleme açısından TCK'nın 314/3. Fıkrası önem taşır. Zira anılan fıkra, yasanın 220. Maddesinde yer alan suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna gönderme yapmıştır.

⁸⁷ TURİNAY, Faruk Y. (2019), "Terörle Mücadele Kanunu'na Göre Mutlak ve Nispi Terör Suçları", İnsan ve İnsan, S. 6.20, ss. 337-350, s. 339.

⁸⁸ OSMANOĞLU-KIDIL (2019), s. 1159-1160; TURİNAY (2019), s. 340.

⁸⁹ Yargıtay 16. Ceza Dairesi, E. 2018/1339, K. 2018/1279, T. 26.04.2018.

2. Bazı Terör Suçlarına İştirak

2.1. Genel Olarak

Türk Ceza Kanunu'nun genel hükümler kısmında yer alan iştirak hükümleri terör suçlarının incelenmesi bakımından ayrıca ele alınmalıdır. Zira toplu suç, suç örgütü ve iştirak farklı kavramlardır⁹⁰. Ayrıca şahsın eylemi, şeriklik veya müşterek suç işleme iradesinin ötesinde yeni bir suç olarak tasnif veya tavsif edilmiş olabilir. Bu durumda failliğin şerikliğe üstünlüğü kuralı devreye girecek ve şahıs, tanımlanan bu yeni suçun faili konumuna gelecektir⁹¹.

Terörle Mücadele Kanunu'nun 3.maddesinde yapılan belirlemeye göre; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 302, 307, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 320. maddeleri ile 310 uncu maddesinin birinci fıkrasında yazılı suçlar, terör suçları olarak kabul edilmiştir⁹². Terörle Mücadele Kanunu'nun 4.maddesinde; terör amacı ile işlenen suçlar başlığı altında bir başka kataloğa yer verilmiştir. Mezkûr kanununun 4. maddesindeki suçlar, salt terör suçları olmayıp, terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde⁹³ nitelikli hal tanımını havi suçlardır.

Buraya kadar; örgütlü suçlar, terör suçları, faillik, şeriklik kavramlarına ilişkin genel bilgiler verilmiştir. Bu bölümde, terör suçları açısından, iştirak hükümleri inceleme konusu yapılacaktır. Çalışmada öncelikle suçun unsurlarına ayrıntılı olarak girmeden, suç ile ilgili bilgi verilecek, akabinde iştirak konusu değerlendirilecektir.

2.2. Terör Örgütü Kurma ve Yönetme Suçu

Hukukumuzda örgüt kurma ve yönetme suçu TCK'nın 220. Maddesinde düzenlenmiştir. Silahlı örgüt ise TCK'nın 314. Maddesinde hüküm altına alınmıştır. Ancak TCK'nın 220. maddesinde düzenlenen suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu ile TCK'nın 314. Maddesinde düzenlenen silahlı örgüt kuruculuğu, yöneticiliği ve üyeliği suçları birbi-

⁹⁰ ŞEN-ERYILDIZ (2021), s. 419.

⁹¹ KOCA-ÜZÜLMEZ (2018), s. 458.

⁹² TÜRKOĞLU, Türker (2020), "Örgüte Yardımın Özel Şekli Olarak Terör Örgütüne Silah Sağlama Suçu (TCK 315)(Yargıtay Kararları Işığında)", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y. 11, S. 42, ss. 607-614, s. 613.

⁹³ TURİNAY (2019), s. 339.

rinden farklıdır. TCK'nın 220. maddesinde bahsi geçen örgüt, adi suç örgütüdür. Bu örgüt siyasi saiklerle kurulmuş değildir. Bu nedenle çıkar amaçlı suç örgütü⁹⁴ olarak adlandırılır. Örgütün silahlı veya silahsız olmasının bir önemi yoktur. TCK ve TMK birlikte değerlendirildiğinde; TCK'nın 220. maddesindeki suç örgütü, TMK'nın 1. ve 7. maddesindeki terör örgütü ve TCK'nın 314. maddesinde belirtilen silahlı terör örgütü şeklinde üç çeşit ayrıma gitmek gerekir.

Terör örgütü, siyasi amaçlarla kurulan, sevk ve idare edilen bir örgüttür. Hâlbuki TCK'nın 220. maddesinde düzenlenen suç örgütü; siyasi saiklerle değil, çıkar amaçlı olarak kurulmuştur.

Yargıtay; *“TCK'nın 314. maddesi bakımından; bir oluşumun, bir yapılanmanın silahlı terör örgütü sayılabilmesi için, TCK'nın 220. maddesinde düzenlenen suç işlemek için örgüt kurma suçunda örgütün varlığı için gerekli koşullar yanında, siyasi amaçla işlenen suçları amaç suç olarak işlemek üzere kurulmuş ve amaca matuf bir eylem gerçekleştirmeye yeterli derecede silahlı olması ya da bu silahları kullanabilme imkânına sahip bulunması...”* olarak tanımlamıştır⁹⁵.

Silahlı örgüt kurma ve yönetme suçu, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun özel bir hali olarak değerlendirilmektedir⁹⁶. TMK'nın 7. maddesinin yollamasıyla TCK'nın 314. Maddesindeki belirlemeye göre; suç işlemek amacıyla, silahlı örgüt kuran veya yöneten kişiye, on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası verilir.

⁹⁴ SÖZÜER, Adem, “Çıkar Amaçlı Suç Örgütü” Kavramı ve Özel Yargılama Önlemlerinin Türkiye'deki Boyutları in: Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Bağlamında Organize Suçlulukla Mücadele, Panel, İstanbul 2002, s. 59; ALACAKAPTAN, Uğur (2004), “Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Kurma Suçu”, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, B, S. 1, ss. 45-60; SAZAK, Serkan (2019), Organize Suçlarla Mücadele Kapsamında Organize Suç Örgütleri, e-Elektronik kaynak, Erişim Tarihi: 24.05.2022, <https://www.egm.gov.tr/kurumlar/egm.gov.tr/IcSite/tadoc/ORGAN%C4%B0ZE%20SU%C3%87LARLA%20M%C3%9CCADELE%20KAPSAMINDA%20ORGAN%C4%B0ZE%20SU%C3%87%20%C3%96RG%C3%9CTLER%C4%B0.pdf>

⁹⁵ Yargıtay 16. Ceza Dairesi 2017/4786 karar sayılı ilamu. <https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/suc-orgutu-kurma-orgut-yoneticiligi-orgut-uyeligi-sucu-cezasi-tck.html> (Erişim Tarihi:27.05.2019)

⁹⁶ TOROSLU (2013), s. 349.

TMK'daki tanıma göre terör örgütü cebir ve şiddet kullanarak baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden bir veya birkaçını yöntem olarak kullanır. Üye sayısı en az üç olarak belirlenmiş olmakla birlikte, örgütün amaçlarıyla paralel olarak; araç, gereç ve üye sayısı bakımından maksada elverişli olmalıdır. Silahlı terör örgütü için silah, olmazsa olmaz unsurdur. Üyelerinin tamamının silahlı olması şart değildir⁹⁷. Örgütün bu silahları gerektiğinde kullanma imkânının olması yeterlidir.

Örgütlü suçlarda iştirakin şekli ve iştirakin mümkün olup olmadığı tartışmalıdır. Yukarıda aktarıldığı gibi örgütlü suçlarda iştirakin mümkün olmayacağına dair görüşler bulunmaktadır. Zira örgüt üyesinin eylemi ile suça iştirak edenlerin eylemlerini ayırma olanağı bulunmamaktadır. Bunların hepsi benzer nitelikte eylemlerle örgüte katkı sağlamaktadır. Sağlanan katkı ya önemsizdir ya da katkının niteliğine göre örgüte yardım suçu gündeme gelmektedir⁹⁸.

Öte yandan iştiraktan bahsedebilmek için, iştirake konu eylemlerin belirtilen suça ilişkin icra hareketlerinin tamamlanmasından önce ortaya konulmasına bağlıdır. Bu nedenle örgüt kurulması sonrasında yapılacak katkılar TCK'nın 220/7. maddesindeki örgüte yardım suçunu oluşturacaktır⁹⁹. Bir başka deyişle örgüte yardım etme eylemi, kurulmuş bir örgütün varlığı halinde mümkündür. Bu nedenle bazı yazarlara göre; henüz örgüt kurulmamış ise örgüte yardım değil, örgüt kurma suçuna iştirak söz konusu olmalıdır¹⁰⁰. Bazı yazarlar ise örgüt kurma suçunun tehlike suçlarından olduğundan bahisle, bu suçlara iştirakin mümkün olmadığı görüşündedir¹⁰¹. ÖZEK ise, hazırlık hareketi niteliğindeki zarar tehlikesini değil, amaç suçlar bakımından gerçekleşen icra hareketindeki rolün değerlendirilmesi gerektiği görüşündedir¹⁰².

⁹⁷ ÖNDİN, Hasan Burak (2020), "Terör Örgütü Üyeliği Suçunda Etkin Pişmanlık", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y. 11, S. 43, ss. 145-176, s. 153.

⁹⁸ İtalyan Hukukunda bu yöndeki görüşler için bkz.: EVİK (2013), s. 687.

⁹⁹ DURSUN (2009), s. 305.

¹⁰⁰ ERSAN (2013), s. 395.

¹⁰¹ HAFIZOĞULLARI-KURŞUN (2007), s. 30-32.

¹⁰² ÖZEK, Çetin (1994), "Silahlı Çete-Amaç Suç İlişkisinde İştirak Sorunları", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 49.03, ss. 357-378, s. 374.

Suç işlemek için örgüt kurmak iştirake benzer fakat ondan farklıdır. Zira örgüt kurma suçu zorunlu birliktelik gerektiren bir suçtur. İştirake suçun tamamlanmasıyla birlik dağılırken, suç örgütü veya terör örgütü, belirsiz sayıda suç işlemeyi amaçladığından, örgütlerin kamu barışı üzerindeki tesiri farklıdır¹⁰³. Yargıtay'a göre örgüt kurma suçu birkaç noktada iştiraktan ayrılmaktadır. İştirak için şerikler arasındaki anlaşma ile suç ve mağdur bellidir. Yani işlenecek suçun sayısı, konusu ve mağdur bellidir¹⁰⁴. Terör örgütü kurma ve yönetme suçunda bir araya gelen suç ortakları, sayısı belli olmayan miktarda suç için bir araya gelmektedir. Yargıtay'ın da isabetli olarak tespit ettiği gibi suç örgütü, bu yönüyle iştiraktan ayrılır.

Kanaatimizce bu suça genel hükümler bağlamında yardım etme mümkün değildir. Zira ideolojik veya siyasi sebeplerle, örgüt kurma ve yönetme suçuna yardım edenlerin örgütle iltisaklı olmadan bu suça yardım etmeleri mümkün değildir. Öncelikle aynı örgütsel ideolojiyi benimseyen ve terör örgütünün kurulmasına ve yönetilmesine yardım eden kişinin durumunu, örgüt kurma ve yönetme suçundan pratik olarak ayırmak mümkün değildir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne ve Hükümeti'ne karşı örgüt kurulmasına yardım etmek; amaç ve saik bakımından örgüt kurma ve yönetme suçu ile iç içedir. Zira örgüt amaç suçları işlemek için bir araya gelen kişilerden oluşmaktadır¹⁰⁵

Failin, örgütün kurucusu olarak kabul edilebilmesi için diğer üyeler ile fail arasında az da olsa hiyerarşik bir bağ bulunması, suç işleme iradelerinde devamlılık bulunması, örgüt üyelerinin sorumluluklarının, özel görev ve işlevlerin bulunması gereklidir¹⁰⁶.

Örgütün hiyerarşik ve fonksiyonel yapısı içerisinde, örgütün amacına uygun işleyişini sağlayan, genel stratejileri belirleyen kişiler örgüt yöneticileridir. Örgütü yönetmek için ille de örgütün kurucusu olmak

¹⁰³ TOROSLU (2013), s. 264.

¹⁰⁴ Yargıtay 6. Ceza Dairesi 2014/4234 karar sayılı ilamı (Erişim Tarihi:27.05.2019) <https://www.hukukmedeniyeti.org/karar/347427/yargitay-6-ceza-dairesi-e-2013-268-27-k-2014-4234/?v=list&aranan=m%C3%BCh%C3%BCr%20bozma%20su%C3%A7u%20savunma>

¹⁰⁵ YENİDÜNYA-İÇER (2013), s. 798.

¹⁰⁶ AKKAYA, Çetin (2009), Terör Suçları ve Cezalarının İnfazı, ANKARA, s. 216.

gerekmez. Terör örgütünü yöneten deyince sadece bir lider de anlaşılmalıdır. Örgütün hiyerarşi ve organizasyonu içerisinde birtakım kişiler yönetici olarak görev almış olabilir¹⁰⁷. Yargıtay, sözde tabur komutanı olarak örgüt içerisinde bulunan kişinin, örgüt üyeliğinden değil, örgütü yöneten olarak ceza alması gerektiğini belirlemiştir¹⁰⁸. Örgüt içi ilişkiler, failin tecrübesi, örgütte eski olma gibi özellikler ile örgüt üyesi, kendiliğinden örgütün yöneticisi konumuna gelebilir veya örgütün kurucu ve yöneticileri tarafından örgüt yöneticiliği görevi verilebilir¹⁰⁹.

Terör örgütünün şiddet kullanan ve iş bölümüne dayanan hiyerarşik yapısının doğal sonucu olarak, örgütün idari işbölümü ve yönetim faaliyetlerinin yerine getirilebilmesi için belli sayıda kişinin bir araya gelmiş olması gerekir. Bu özelliğinden dolayı örgütlü suç; disiplini, sürekliliği ve yerleşik yapısı nedeniyle iştirak kavramını aşan bir oluşumdur. Örgütlü suçların başta gelen özellikleri çok failli bir örgütlenme yapısına sahip olmaları, gizlilik ve süreklilik ilkelerine göre faaliyette bulunmalarıdır¹¹⁰. Bu tespit her zaman kolay yapılamamaktadır. Özellikle diğer üyeleri sevk ve idare ettiği, talimat verebildiği durumlarda fail, örgüt yöneticisi olarak sorumlu tutulmalıdır¹¹¹.

Örgüt kurma ve yönetme suçuna iştirak etmediği halde yardım eden kişilerin eylemi yardımın mahiyetine göre; terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçu, terör örgütüne silah sağlama suçu veya terörizmin finansmanı¹¹² suçunu oluşturacaktır. Kanaatimizce, failliğin şerikliğe üstünlüğü¹¹³ kuralı gereği, fail burada normatif olarak tanımlanan yardım suçundan yargılanacaktır. Çünkü eylemi, müstakil¹¹⁴ bir suç

¹⁰⁷ **BALTACI**, Vahit (2007), *Terör Suçları ve Yargılaması*, ANKARA, s. 183.

¹⁰⁸ Yargıtay 9. Ceza Dairesi 13.03.2006, 2006/470 Esas, 2006/1484 karar sayılı ilanı.

¹⁰⁹ **BODUR-ÖZKUL** (2017), s. 107.

¹¹⁰ **AYDIN** (2009), s. 441.

¹¹¹ Yargıtay 16. Ceza Dairesi 2020/3679 Karar sayılı ilanı.

¹¹² **GÖDEKLİ**, Mehmet (2017), *Terörizmin Finansmanı Suçu*, Seçkin Yayıncılık, Ankara; **YILMAZ**, Yeşim (2020), *Terörizmin Finansmanı Suçu*, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 17, S. 3, ss. 177-267.

¹¹³ **AKBULUT** (2020), s. 318; **ÜZÜLMEZ-KOCA** (2021), s. 460.

¹¹⁴ "Tıpkı 5237 sayılı TCK'da olduğu gibi Alman CK'da da, örgüt kurma veya örgüte iştirak etme fiilleri birer hazırlık hareketi niteliğinde olmasına rağmen Kanun Koyucu tarafından müstakil suçlar olarak düzenlenmiştir". **YURLU**, Fatih (2021), "Terör Suçlarıyla Mü-

olarak tanımlanmıştır. Terör örgütü kurma ve yönetme suçuna yardım eden olarak değil, yukarıda yazılan suçlardan birinin faili olarak cezalandırılacaktır.

Alman doktrininde kabul edilen görüş, suç örgütüne yardım etme eylemi kanunda özel görünümlü bir iştirak olarak düzenlendiği için, bu suça iştirakin mümkün olmadığı ifade edilmektedir.¹¹⁵

Bazı yazarlar örgüt kurma suçuna azmettirme ve yardım etme şeklinde iştirakin mümkün olduğu görüşündedir. Bu görüşte olanlar azmettirme ve yardım etme şeklindeki eylemlerin örgüt kurulması öncesinde gerçekleşmesi koşuluyla, iştirakin mümkün olduğunu ileri sürmektedir.¹¹⁶ Kriminolojik ve ontolojik sebeplerle bu görüşe katılmıyoruz. Zira örgütün kuruluş amacı ideolojik saiklere dayandığından, örgüt kurma ve yönetme suçunun faili olmadan, azmettirme pek mümkün gözükmemektedir. İdeolojik ve siyasi sebeplerle bir teşekkül oluşturulması fikri, hareketin fikrî altyapısını ve doğal olarak fikir babasını zorunlu kılacağından; bu fikri veren ve ideolojik zeminini hazırlayan kişi, bize göre; azmettiren değil, örgüt kurma suçunun faili olacaktır.

İştirak ve azmettirme kavramları ceza hukukunun temel kavramları olup örgüt yöneticileri açısından sorumluluğun tabiatına aykırıdır. Örgüt yöneticilerinin, amaçlanan suç açısından iştirak hükümleri çerçevesinde sorumlu olmaları için, iştirak iradesiyle hareket etmeleri gerekmektedir. Yahut bunların dolaylı faillik durumunun varlığı gerekir¹¹⁷. Oysa hukukumuzda örgüt yöneticilerinin sorumluluğu yasanın normatif yapısından (TCK'nın 220/5. Maddesi gereğince) kaynaklanmaktadır.

Adi suç örgütleri dediğimiz, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna azmettirme biçiminde iştirak söz konusu olabileceği¹¹⁸ öne sürülse de kanaatimizce terör örgütü kurma suçu açısından azmettirme mümkün değildir. Terör örgütünü yönetme suçu açısından da azmet-

cadelede Yeni Konsept: Önalın Suçları - BGH Kararları Işığında Almanya Örneği", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 29.3, ss. 2169-2208, s. 2179.

¹¹⁵ TULAY (2018), s. 680.

¹¹⁶ ŞEN-ERYILDIZ (2021), s. 103; DURSUN (2009), s. 305.

¹¹⁷ ÖZEK (1994), s. 358.

¹¹⁸ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK (2014), s. 791.

tirme mümkün değildir. Zira örgütü yönetme görevi, münhasıran örgütün kurucusu tarafından verilebileceği gibi örgütün bir başka yöneticisi tarafından da tevdi edilmiş olabilir. Yönetme görevini veren ilk durumda örgüt kurma, ikinci durumda örgüt yönetme suçunun faili olduğundan, yukarıdaki açıklamalarımız doğrultusunda ve genel hükümler kapsamında azmettirmeden bahsedilemeyecektir.

Suçun faili Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olabileceği gibi, yabancı bir devlet vatandaşı da olabilir¹¹⁹. Örgütün nihai amaçlarını benimsemeyen, bir grubu örgüt kurmaya ikna etmekten ve azmettirmekten bahsedilemez. Özellikle yabancı devletlerin istihbarat teşkilatlarının, bir başka ülkede örgüt kurulmasını kolaylaştırması, bir grubu bölücü örgüt kurmaya ikna etmesi durumunda durum böyledir. Örgüt kurulmasını sağlayan ajanların, aynı emir ve komutayı, örgüt kurulduktan sonra da devam ettirdikleri nazara alındığında, bizce, örgütün kuruluşu ve yönetimi hangi yabancı devlet ya da hükûmet tarafından sağlanmışsa, örgütün kurucusunun ve yöneticisinin de aynı yapı olduğunun kabulü gerekir.

2.3. Terör Örgütüne Üye Olma Suçu

Terör örgütüne üye olma suçu Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. Maddesinde düzenlenmiştir. Terör örgütü üyesini, örgütün kurucusu ve yöneticileri dışında kalan, örgüte katılan ve hiyerarşik ilişki içerisinde görev alan kişi olarak tanımlamak mümkündür. Örgüte üye olma suçunun sübuta ermesi için failin, örgütün niteliği ve amacını bilerek örgüte mütemadiyen katılmaya yönelik iradesini ortaya koyması yeterlidir. Bu yönüyle, terör örgütüne üye olma suçu temadi eden bir suçtur¹²⁰. Elbette terör örgütünün varlığı için bulunması gereken koşullar sağlandıktan sonra, üyelik için gerekli diğer kriterler ayrıca dikkate alınacaktır.

Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. Maddesi, TCK'nın 314. Maddesine yollama yapmıştır. TCK 314/2. Maddesi 1. fıkrada tanımlanan örgütte üye olanlara, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verileceğini hüküm altına almıştır. Terör örgütüne üye olmak; TMK'da ve TCK'nın 314/1. maddesinde nitelikleri belirtilen örgüte katılmayı, bağlanmayı, hiyerar-

¹¹⁹ BODUR-ÖZKUL (2017), s. 105.

¹²⁰ Yargıtay 9. Ceza Dairesi 06.03.2007, 2007/2495 Esas, 2007/1358 Karar sayılı ilamı.

şik güce tabi olmayı ifade etmektedir. Böylece kişi, örgüt üyesi sayılmaktadır. Örgüt üyeliği, örgüte katılma iradesinin ortaya konulması ve bu iradenin temadi etmesi ile mümkün olur. Bu iradenin nasıl ortaya konulduğunun bir önemi yoktur. Failin, yapıya dâhil olma ve örgütün amacına yönelik eylemlerde bulunma kastıyla hareket etmesi gerekir¹²¹. Aksi halde suç oluşmaz.

Yargıtay'ın tanımına göre örgüt üyesi; örgüt amaçlarını bilen ve benimseyen, hiyerarşik yapıya dâhil olan ve verilecek görevleri yerine getirmeye hazır olarak kendi iradesini örgüt iradesine terk eden kişidir. Örgüt üyeliği, örgüte bağlanmayı, organik bağ kurup faaliyetlere katılmayı ifade etmektedir. Organik bağ ise, canlı, etkin, talimat almaya açık ve hiyerarşik konumu tespit eden bağ olup, üyeliğin en önemli unsuru olarak tanımlanmıştır. Örgüte yardım veya örgüt adına suç işleme suçları ile örgüt üyeliğini ayırt eden özellik, örgüt üyesinin örgüt hiyerarşisi içerisinde verilen her türlü emir ve talimatı sorgulamaksızın tamamen teslimiyet duygusuyla yerine getirmeye hazır olması ve o şekilde ifa etmesidir¹²².

Örgüte üye olmak, hakikaten müstakil bir suçtur. Örgüt üyeliği; evvelce kurulmuş olan bir örgüte katılmak, yani iltihak şeklinde olur. Örgüte üye olmak fiilen katılmayı, bundan böyle örgütten emir, talimat almayı ve örgütün nihai amaçları için çalışmayı ifade eder. Üyelik için birtakım ritüellerin tamamlanması ya da bir belgenin tanzimi de gerekmez. Tek taraflı irade ile örgüte katılmak mümkün görülmüş ve kurucu ve yöneticilerinin rızası da aranmamıştır¹²³.

Örgüt üyesi olmak, örgütün amacını bilerek ve bu amacı benimseyerek, bu amaç için çalışma saikiyle örgüte katılmaktır. Elbette örgüte katılma aşama aşama gerçekleşir. Örgüt tarafından önce sempatizanlar ve potansiyel sempatizanlar belirlenir. Sonra siyasi ve ideolojik bilinçlendirme ve ardından kitlesel eylemlerle cesaretleri geliştirilir¹²⁴. Son aşamada örgütün kurulma amaçlarını gerçekleştirmeye matuf olarak,

¹²¹ AKKAYA (2009), s. 217.

¹²² Yargıtay 16.Ceza Dairesi 2017/4786 Karar sayılı ilamı.

¹²³ ÖZGENÇ (2019), s. 24.

¹²⁴ BODUR-ÖZKUL (2017), s. 113.

örgüte katılma iradesini ortaya koyan fail, örgütün üyesi konumuna gelir. Bu sebeple örgüte üye olma anının belirlenmesi oldukça güçtür. Zira hangi eylemin sempati veya ilgi düzeyinde kaldığını, hangi eylemin örgüte üyelik ya da iltisak anlamı taşıyacağını saptamak kolay değildir. Her suç örgütünün farklı örgütlenme biçimi bulunduğu da dikkate alındığında, denklem daha da karmaşık hale gelmektedir¹²⁵.

Terör örgütüne üye olma suçu müstakil fail tarafından işlenen bir suç olarak kabul edildiğinden, bu suça iştirak mümkün değildir¹²⁶. Bazı yazarlar, örgüte üye olma suçuna iştirak eden kişinin, örgütün kurucusu, yöneticisi ya da üyesi olmaması şartıyla iştirakin mümkün olduğunu iddia etmektedir. Bir kimsenin örgüt üyesi olma suçuna iştirakten sorumlu tutulabilmesi için örgüt hiyerarşisi içinde yer almaması gerekir¹²⁷. Yukarıda terör örgütü kurma ve yönetme suçu bakımından yapılan açıklamalarımız burada da geçerlidir. Terör örgütüne üye olmaya azmettiren veya yardım eden mutlaka örgütün kurucusu, yöneticisi ya da örgütün bir başka üyesidir. Bunlar dışında birinin örgüte üye olmaya azmettirmesi veya yardım etmesi pek mümkün gözükmemektedir.

Alman doktrininde, suç örgütüne yapılan yardımın tamamlayıcı veya ikincil nitelikte olması halinde, eylemin ayrıca değerlendirilmesi gerektiği görüşü bulunmaktadır. Söz konusu bu eylemlerin, yardıma yardım olarak değerlendirilmesi durumunda iştirake ilişkin genel hükümlerin de dikkate alınması gerekecektir¹²⁸. Yardım etme eylemini tamamlayıcı nitelikte olan hareketler bakımından TCK'nın 220/7. Maddesinde tanımlanana iştirak ile birlikte TCK'nın 39. maddesini dikkate almak gerektiğini belirten yazarlar bulunmaktadır¹²⁹.

TCK'nın 220/5. Maddesi kapsamında örgüt yöneticilerinin sorumluluğu yasanın belirlemesinden kaynaklanmaktadır. TULAY'a göre bu düzenleme, organize hâkimiyet mekanizmalarına dayalı dolaylı faillik

¹²⁵ Yargıtay eylemin sempati ve iltisak boyutunu aşmasının ispatını aramaktadır. Yargıtay 16.Ceza Dairesi 2017/5155 Karar sayılı ilamı.

¹²⁶ AKKAYA (2009), s. 232.

¹²⁷ DURSUN (2009), s. 307.

¹²⁸ TULAY (2018), s. 681.

¹²⁹ TULAY (2018), s. 684.

kuramının, iştirakin diğer görünüm şekillerinin önüne geçmesi anlamına gelmektedir¹³⁰.

Örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin örgüt üyesi olarak cezalandırılacağını düzenleyen TCK'nın 220/7. maddesi, TCK'nın 39. maddesine göre özel hükümdür. Bu suça yardım biçiminde iştirak kurlarının uygulanması mümkün görülmemiştir¹³¹.

Örgütün amaçlarının gerçekleştirilmesi amacıyla bir başkasını azmettirme, teşvik etme, yardım vaadinde bulunma, yol gösterme, yer sağlama, araç sağlama gibi hareketle iştirak niteliğinde görülse de sağlanan katkının süreklilik arz etmesi ve örgüt hiyerarşisine dâhil olma durumunda örgüt üyeliği söz konusudur. Şayet hiyerarşik yapıya dâhil olma hali yoksa bu sefer de örgüte yardım suçu gündeme gelecektir. Örgüte yardım gibi bağımsız bir suç tipi olmaması halinde iştirak hükümlerinin uygulanması mümkün görülmüştür¹³². Ancak mer'i mevzuata göre yardımın çeşitli şekilleri suç olarak hüküm altına alındığından, kanaatimizce iştirak hükümlerinin uygulanması olanağı bulunmamaktadır.

Terör örgütünün; kurucusu, yöneticisi veya üyesi olmayan birinin terör örgütüne üye olmaya azmettirme ve yardım etmesinden bahsedilecekse, bu eylem başlı başına terör örgütüne yardım anlamı taşıyacağından, artık şeriklikten değil, örgüte yardım etme suçundan bahsedilecektir¹³³. Örgüte üye kazandırmaya yönelik hareketlerin faali örgüt üyesi olarak cezalandırılmalıdır¹³⁴. Bu nedenle terör örgütüne üye olma suçuna azmettirme ve yardım etme mümkün görünmemektedir. Failliğin şerikliğe üstünlüğü kuralı burada da geçerlidir.

2.4. Terör Örgütüne Bilerek ve İsteyerek Yardım Etme Suçu

TCK'nın 220/7. maddesindeki belirlemeye göre; örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgütü üyesi olarak cezalandırılır. Aynı düzenlemeye

¹³⁰ TULAY (2019), s. 99-100.

¹³¹ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK (2014), s. 791; İNCE (2020), s. 250-260.

¹³² EVİK (2013), s. 688.

¹³³ Aksi yönde görüş için bkz: TOZMAN (2017), s. 405.

¹³⁴ ÖZGENÇ (2019), s. 50.

göre; örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza; yapılan yardımın niteliğine göre, üçte bire kadar indirilebilir. Burada hâkime takdir yetkisi tanınmıştır.

765 Sayılı TCK'daki düzenleme '*örgüt mensuplarına yardım ve yataklık etme*' şeklinde iken, 5237 sayılı TCK müstakil suç tanımından vazgeçerek, yardım eden kişiyi örgüt üyesi gibi cezalandırmayı öngörmüştür¹³⁵. Bu husus madde gerekçesinde açıklığa kavuşturulmuş ve örgüte yardım ve yataklık yapan failin, örgüt üyesi gibi cezalandırılacağı yazılmıştır. Örgüt üyeliği ve örgüte yardım etme suçları ayrı birer suç olduğu halde, madde gerekçesine göre örgüte yardım etme suçu, sanki örgüt üyeliğinin cezada indirim gerektiren nitelikli şekli gibi değerlendirilmiştir. Her iki suçun unsurları ve failde aranan özellikler dikkate alındığında her ikisi ayrı birer suçtur. Özellikle örgüt üyeliği temadi eden bir suç iken, örgüte yardım ve örgütün finansmanı suçları açısından bu süreklilik aranmamıştır¹³⁶.

Silahlı terör örgütüne yardım etme suçu TCK'da üç ayrı şekilde düzenlenmiştir. İlk olarak TCK'nın 220/7. maddesinde belirlenen ve çeşitli şekillerde yapılacak yardım, ikincisi örgüte yardım etme suçunun özel bir şekli olan ve TCK'nın 315. maddesinde düzenlenen örgüte silah sağlama biçimindeki yardım, son olarak da, terörün finansmanı şeklindeki yardımdır. Sadece yardımların şekli birbirinden farklıdır¹³⁷.

Suçun faili açısından '*bilerek ve isteyerek yardım eden kişi*' ifadesi kullanılmıştır. Bu cümleden olarak, herkes bu suçun faili olabilir. Ancak örgüt üyesi olan kişiler bu suçun faili olamazlar¹³⁸. Aynı şekilde; örgütün kurucu ve yöneticileri de bu suçun faili olamazlar. Failin, suç örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etmiş olması şarttır. Yani yardım fiili, yardım edilen yapının, terör örgütü olduğunun, fail tarafından bilinmesi

¹³⁵ ÖZGENÇ (2019), s. 39.

¹³⁶ YILMAZ, Yeşim (2020), s. 228.

¹³⁷ ÇETİN, Nusret (2019), Terör Örgütüne Bilerek ve İsteyerek Yardım Etme Suçu, e-makale, <http://www.nusretcetin.av.tr/makale.aspx?id=12&idkat=1> Erişim Tarihi: 15.06.2019

¹³⁸ ÖZGENÇ (2019), s. 43; YENİDÜNYA-İÇER (2013), s. 815.

şartına bağlanmıştır. Madde metninde yer alan 'bilerek' ifadesi doğrudan kasta karşılık gelmektedir¹³⁹.

Yapılan yardımın örgütsel yapıya ya da örgüt üyelerine yapılması arasında fark bulunmamaktadır¹⁴⁰. Örgüt mensuplarına yardım, örgüt mensuplarının faaliyetlerini kolaylaştıran maddi ve manevi destek anlamına gelmektedir¹⁴¹. Örgüte yardım ile örgütün üyelerine yardım arasında ayırım yapma imkânı bulunmamaktadır. Ancak örgüte yönelik olmadıkları ve örgüte fayda sağlamadıkları sürece, örgüt üyelerine ve yöneticilerine yapılan şahsi yardımların, örgüte yardım olarak nitelendirilemeyeceği öne sürülmüştür¹⁴².

Terör örgütüne yardım suçu; serbest hareketli bir suçtur. Yardım çeşitli şekillerde yapılabilir. Örgüt mensuplarına iâşe veya yer temin etmek, yol göstermek, bilgi sağlamak şeklinde işlenebilir. Yukarıda izah edildiği gibi; bu yardım, silahlı terör örgütüne silah sağlama şeklindeyse TCK'nın 315. maddesinde tanımlanan örgüte silah sağlama suçunu¹⁴³; terör örgütüne parasal yardımda bulunulması şeklindeyse 6415 Sayılı Kanun'a göre terörün finansmanı suçunu¹⁴⁴ oluşturacaktır. Burada özel normun, genel norma önceliği ilkesi devreye girecektir.

¹³⁹ **ÖZGENÇ**, İzzet (1997), "Suç Teşekkülü, Düşünceyi Açıklama ve Örgütlenme Hürriyeti", İSTANBUL, İÜHFİM, C. LV, S. 3, s. 54.

¹⁴⁰ **TULAY** (2018), s. 676.

¹⁴¹ **HAFIZOĞULLARI-KURŞUN** (2007), s. 65; "Yardım fiilini işleyen failin örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olmaması, yardımda bulunduğu örgütün TCK'nın 314. maddesi kapsamında silahlı terör örgütü olduğunu bilmesi, yardımın örgütün amacına hizmet eder nitelikte bulunması yardım ettiği kişinin örgüt yöneticisi ya da üyesi olması gereklidir. Yardımdan fiilen yararlanmak zorunlu değildir. Örgütün istifadesine sunulmuş olması ve üzerinde tasarruf imkânının bulunması suçun tamamlanması için yeterlidir". Yargıtay, 9. Ceza Dairesi'nin 2019/2397 E, 2021/1977 K. Sayılı İlamı.

¹⁴² **YENİDÜNYA-İÇER** (2013), s. 812.

¹⁴³ **YENİDÜNYA-İÇER** (2013), s. 811.

¹⁴⁴ **BODUR-ÖZKUL** (2017), s. 140; "6415 sayılı Kanununun 4. maddesinin 1. fıkrasında; terörizmin finansmanı suçunun icra hareketleri konusunda seçimlik hareketlerin numerus clausus, yani tahdidi olarak aynı Kanununun 3. maddesinde sayıldığı, terörizmin finansmanı suçunun gerçekleşebilmesi için 3. maddede sıralanan yasak fiillerden birisinin icrası suretiyle fon sağlanması, yani örgüte fon aktarılması veya toplanmasının gerektiği, ceza verilebilmesi için fonun bir suçun işlenmesinde kullanılma şartının aranmadığı, bu açıdan yasak fiillerden birisinin ihlali yeterli olup, bu fonun örgütün amacı veya faaliyetleri kapsamında kullanılmasına, hatta bu kapsamda bir suçta teşebbüs edilmesine gerek olmadan terörizmin

Yargıtay; terör örgütü üyesi olan şahsın bu sıfatını bilerek; evinde barındıran, çarşıdan kendi parasıyla elbise alarak giydiren, tedavisi ile ilgilenen ve şahsın ev telefonundan görüşme yapmasını sağlayan failin, örgüte bilerek ve isteyerek yardım suçunu işlediğine hükmetmiştir¹⁴⁵.

Yargıtay bir başka yargılamasında ise Fransa'da oturan sanığın terör örgütü PKK'ya üye olan oğlunun yaralandığını öğrenmesi üzerine Fransa'dan Türkiye'ye gelip, Lice İlçesi Aşağıpınar kırsalına giderek oğlu ile bulunduğu, örgütten ayrılması yolunda uyarı ve ısrarda bulunduğu, ardından tedavi için Fransa'ya götürmek isterken güvenlik güçlerince yakalandığı, sanığın eyleminin terör örgütüne yardıma yönelik olmadığı, oğlunun, yakalanmaktan kurtulması için imkân sağlama niteliğinde olduğu, sanık hakkında 5237 sayılı TCK'nun 283/3. maddesi uyarınca cezaya hükümlenmemesi gerektiğine karar vermiştir¹⁴⁶.

Terör örgütü kurmak ve yönetmek, suçunun aksine terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçu; çok failli bir suç olmayıp, zorunlu iştirak kavramı içerisinde mütalaa edilmemelidir. Zira müstakil olarak tek bir kişinin, örgüte yardım anlamına gelecek tipik hareketi yapması, bunu bilerek ve isteyerek icra etmesi, yardım ettiği yapının terör örgütü olması yeterlidir. Terör örgütüne yardım suçu açısından, örgüt için aranan; devamlılık, hiyerarşi ve elverişlilik gibi şartlar aranmaz¹⁴⁷. Zira kanun koyucu terör örgütüne yardım suçu bakımından böyle bir belirlemede bulunmamıştır.

Terör örgütüne yardım suçu müstakil bir suç olmakla birlikte, birden fazla kişi tarafından işlenmesi de mümkündür. Birden fazla kişinin örgüt üyesi olmaksızın aynı suç işleme iradesi kapsamında bir araya gelmesi ve örgüte yardım niteliğinde eylemlerde bulunması durumun-

finansmanı suçundan da ceza sorumluluğunun gündeme geleceği açıktır. Bununla beraber; örgüte finansman sağlanması suçu yalnızca terör eylemleri ve terör örgütleri ile sınırlı tutulmuş olup, çıkar amaçlı suç örgütleri için ayrı bir düzenleme öngörülmemiştir". ŞEN, Ersan-ERVAN, Mehmet Vedat (2022), Örgüte Yardım Suçu ile İlgili Son Mülhazalar, <https://sen.av.tr/tr/makale/orgute-yard%C4%B1m-sucu-ile-ilgili-son-mulahazalar> Erişim Tarihi:31.05.2022.

¹⁴⁵ Yargıtay, 9. Ceza Dairesi'nin 2019/12787 Esas ve 2009/11005 Karar Sayılı ilamı.

¹⁴⁶ Yargıtay, 9. Ceza Dairesi'nin 2008/9021 Esas ve 2010/3628 Karar Sayılı ilamı.

¹⁴⁷ BODUR-ÖZKUL (2017), s. 36.

da, müşterek faillik söz konusu olacak ve faillerden her biri, terör örgütüne yardım etme suçundan sorumlu tutulacaktır¹⁴⁸. Suçun, bu yönüyle bir ayrıcalık göstermediği görülmektedir.

Örgüte yardım suçunun işlenmesine iştirak eden kişiler, iştirak eden değil, örgüte yardım suçunu bizzat işleyen olarak sorumlu olacaktır¹⁴⁹. Terör örgütüne bilerek yardım etme suçuna ‘yardım’ etmesi durumunda fail; genel hükümler bağlamında yardım eden değil, aynı suçun müşterek faili olacaktır¹⁵⁰. Zira tipik suç zaten bir yardım etme suçudur. Genel hükümlerdeki yardımı aşan ve münhasıran özel hükümler kısmında düzenlenmiş olması nedeniyle, aynı tipikliğe uygun hareket gerçekleşmiş olduğundan terör örgütüne bilerek yardım etme suçuna ayrıca yardımdan bahsetme olanağı yoktur. Kısacası bu suçun icrasına yardımcı olan ‘yardım eden’ değil, müşterek fail olur.

Örgüte yardım suçunun, özel görünümlü iştirak şeklinde düzenlendiğini kabul eden yazarlara göre; suçun özel görünümlü iştirak özelliği göstermesi, bu suça ayrıca iştirake engel değildir. Özel görünümlü iştirak düşüncesinin neticesinde örgüte yardımda bulunan failin TCK’nın 220/7. Maddesine göre cezalandırılması gerekir. Ancak ortaya çıkan hareketleri yasanın 220/7. Maddesinde tanımlanan fiile iştirak olarak değerlendirmek gerekirse yasanın 220/7. maddesi ile birlikte 39. Maddenin de tatbiki gerekecektir. Yazara göre bu sonuç failin daha lehinedir¹⁵¹.

Yargıtay TCK’nın 39. Maddesinde düzenlenen yardım etme ile yasanın 220/7. Maddesindeki örgüte yardım suçunun niteliklerinin farklı

¹⁴⁸ BODUR-ÖZKUL (2017), s. 162.

¹⁴⁹ DURSUN (2009), s. 309.; “Alman Hukukunda, suç örgütüne yardım suçu ‘özel görünümlü iştirak’ olarak düzenlendiğinden bu suça iştirak mümkün görülmemiştir”. TULAY (2018), s. 680.

¹⁵⁰ “Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme fiili, 220 nci maddenin 7 nci fıkrasında bağımsız suç olarak düzenlenmiştir. Buna göre, örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılacaktır. Bu ihtimalde, genel iştirak kuralları (m.39) uyarınca failin suç işlemek amacıyla örgüt kurma, yönetme ve örgüte üye olma suçuna yardım etmeden dolayı sorumluluğuna gidilmeyecektir.” YENİDÜNYA-İÇER (2013), s. 822; ŞEN-ERYILDIZ (2021), s. 423.

¹⁵¹ TULAY (2018), s. 683.

olduğu görüşündedir. Örgüte yardım durumunda, yüksek mahkemeye göre, yasanın 220/7. Maddesi tatbik edilmelidir¹⁵².

Kanaatimizce örgüte yardım suçuna TCK'nın 39. Maddesi bağlamında yardım mümkün değildir. Yardımcı, terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçunun failine, yine bilerek ve isteyerek yardım ediyorsa; artık yardım eden değil aynı suçun faili olmalıdır.

Yasanın 220/7. Maddesi ile şerikliğe ilişkin hükümler daraltılmıştır. Örgüte üye olmayan kişinin yardımı münhasıran suç olarak düzenlendiğinden, şerikliğin bir şekli olan yardıma ilişkin hükümler uygulanmamalıdır¹⁵³.

EVİK'e göre TCK'nın 220/7 maddesi olmasaydı, örgüte üye olmayan ancak örgüte bilerek veya isteyerek yardım eden kişi açısından iştirake ilişkin ceza yasasının genel hükümlerin uygulanması gerekecekti. Ancak var olan norm nedeniyle, genel hükümler bakımından suça iştirak olarak değerlendirilebilecek yardım etme hareketi, örgüt üyeliği olarak kabul edilecek, ancak yapılan yardımın mahiyetine göre indirimli cezaya hükmedilecektir¹⁵⁴. Kanaatimizce yardım etme hareketi, örgüt üyeliği olarak kabul edilmemiştir. Sadece cezanın hesabı bakımından örgüt üyesine göre belirleme yapılmıştır. Örgüte yardım suçunun failini, örgüt üyesi olarak nitelenmek isabetli değildir. Zaten 7. Fıkra açıkça '*örgüt üyesi olmamakla birlikte*' ifadesini içermektedir. Ancak TCK'nın 220/7. Maddesi nedeniyle iştirake ilişkin genel kuralların burada geçerli olmayacağını düşünüyoruz.

Terör örgütüne yardım etme suçunun özel bir hali¹⁵⁵ olan; örgüte silah sağlama suçu ile terörizmin finansmanı suçunda durum biraz farklıdır. Örneğin örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüte silah sevk eden faile, örgüt üyesi olmadığı halde yardım eden nakliyecisi açısından, TCK'nın 315. maddesinde düzenlenen silah sağlama suçuna yardım ile TCK'nın 220/7. maddesinde hüküm altına alınan örgüte yardım arasın-

¹⁵² Yargıtay 16. Ceza Dairesi, 12.09.2019 tarih, 2019/7004 E, 2019/5220 K. Sayılı ilamı.

¹⁵³ **ERSAN** (2013), s. 395.

¹⁵⁴ **EVİK** (2013), s. 689.

¹⁵⁵ **TOROSLU** (2013), s. 354.

da aynı nev’iden fikri içtima uygulanacağı öne sürülmüştür¹⁵⁶. Ancak yukarıdaki örnekte; TCK’nın 315. maddesinde düzenlenen silah sağlama suçuna yardım bir iştirak şekli iken ile TCK’nın 220/7. maddesindeki yardım etme suçu müstakil bir suçtur. Kanaatimizce failliğin şerikliğe üstünlüğü kuralı uygulanmalıdır. Bu nedenle, içtima kurallarına başvurmadan, fail örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüte yardım etme suçundan cezalandırılmalıdır. Terörizmin finansmanı açısından da aynı açıklamalarımız geçerlidir.

Terör örgütüne yardım etmeye azmettiren; mutlaka örgütün kurucusu, yöneticisi ya da örgütün bir başka üyesidir. Bunlar dışında birinin örgüte yardım etme suçuna azmettirmesi pek mümkün değildir. Terör örgütünün; kurucusu, yöneticisi veya üyesi olmayan birinin, bir başkasını, terör örgütüne yardım suçuna azmettirmesi durumunda bize göre bu eylem başlı başına terör örgütüne yardım anlamı taşımaktadır. Bu nedenle, artık azmettirmeden değil, örgüte yardım etme suçundan bahsedilecektir. Terör örgütüne yardım etme suçuna azmettirme ve yardım etmeyi mümkün görmemekteyiz.

SONUÇ

Terör örgütü kurma ve yönetme suçu, terör örgütüne üye olma suçu, terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçları açısından iştiraki tartıştığımız bu çalışmada yardım ve azmettirmenin belirtilen suçlar açısından mümkün olup olmadığı değerlendirilmiştir. Suçun özel görünüş biçimlerinden olan iştirak, terör suçları açısından incelenmiştir.

Terör suçu olarak kabul edilen suçlara iştirakin mümkün olup olmadığı her suç tipi için ayrı ayrı incelenmiştir. Zira zorunlu olarak çok failli olan terör suçlarında, ‘yardım etme’ TCK’nın genel hükümlerindeki yardımı kavramsal olarak aşmaktadır.

Suç işlemek için örgüt kurma ve yönetme suçu zorunlu iştiraki gerekli kılan suçlardandır. Belli noktalarda ise iştiraktan ayrılmaktadır. İştirak için şerikler arasındaki anlaşma ile suç ve mağdur bellidir. Yani işlenecek suçun sayısı, konusu ve mağdur bellidir. Terör örgütü kurma ve yönetme suçunda bir araya gelen suç ortakları, sayısı belli olmayan

¹⁵⁶ ÖZGENÇ (2019), s. 42.

miktarda suç için bir araya gelmektedir. Görüldüğü gibi bu yönüyle iştiraktan ayrılmaktadır.

Yine terör örgütüyle iltisaklı olmayanların azmettirmesi de bir hayli imkânsız görünmektedir. Görüldüğü üzere terör suçları konusunda inceleme yaparken temel iştirak hükümleri yeterli olmamaktır. Zira şahsın eylemi, şeriklik veya müşterek suç işleme iradesinin ötesinde yeni bir suç olarak tasnif veya tavsif edilmiştir. Bazen de terörizmin finansmanında olduğu gibi, *'terörizmin finansmanı suçuna'* yardım ile *'terör örgütü üyesi olmamakla birlikte örgüte yardım'* suçu arasında içtima sorunsalı ortaya çıkabilmektedir. Hukukumuzda faillik şerikliğe nazaran üstün tutulmuştur. Bu itibarla normatif olarak tanımlanmış örgüte yardım suçunun faili olan şahsın, terör suçlarından bir başkasına yardım eden (şerik) olarak sorumlu tutulması söz konusu olmayacaktır.

Terör örgütüne üye olma suçu müstakil fail tarafından işlenen bir suç olarak kabul edildiğinden iştirak mümkün değildir. Terör örgütüne üye olmaya azmettiren veya yardım eden mutlaka örgütün kurucusu, yöneticisi ya da örgütün bir başka üyesidir. Bunlar dışında birisinin örgüte üye olmaya azmettirmesi veya yardım etmesi mümkün değildir. Terör örgütünün; kurucusu, yöneticisi veya üyesi olmayan birisinin terör örgütüne üye olmaya azmettirme ve yardım etmesinden bahsedilecekse bu eylem başlı başına terör örgütüne (eleman kazandırmak suretiyle) yardım anlamı taşıyacağından, artık şeriklikten değil, örgüte yardım etme suçundan bahsedilmelidir. Terör örgütüne üye olma suçuna azmettirme ve yardım etme şeklinde şerikliği mümkün görmüyoruz. Failliğin şerikliğe üstünlüğü kuralı geçerli olmalıdır. İkincil nitelikte katkılar açısından buna aykırı görüşler bulunmaktadır. Bu görüşler ayrıntılı olarak açıklanmıştır. İkincil derecede önemli hareketlerin genel iştirak kuralları kapsamında görülmesi eğilimi bulunmaktadır. Ancak mer'î mevzuatta karşılığı bulunmadığından failliğin şerikliğe üstünlüğü kuralının, açıklamalarımız doğrultusunda geçerli olduğunu düşünüyoruz.

KAYNAKLAR

- AKBULUT**, Berrin (2010), “Bağlılık Kuralı”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XIV, S. 1, ss. 167-214.
- AKBULUT**, Berrin (2020), Ceza Hukuku Genel Hükümler, ANKARA.
- AKKAYA**, Çetin (2009), Terör Suçları ve Cezalarının İnfazı, ANKARA.
- ALACAKAPTAN**, Uğur (2004), “Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Kurma Suçu”, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, B, S. 1, ss. 45-60.
- AYDIN**, Devrim (2009), Türk Ceza Hukukunda Suça İştirak, ANKARA.
- BALCI**, Meral (2021), Ceza Hukukunda Bağlılık Kuralı Kapsamında Azmettirme, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Bilim Dalı, Doktora tezi.
- BALTACI**, Vahit (2007), Terör Suçları ve Yargılaması, ANKARA.
- BAŞ**, Eylem (2021), Ceza Hukukunda Fail ve Mağdur, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- BİRTEK**, Fatih (2018), Ceza Hukuku Genel Hükümler Temel Bilgiler, Adalet Yayınevi, Ankara, s.197.
- BODUR**, Nurullah-ÖZKUL, Eshat (2017), Uygulamada Terör Örgütü ve Terör Suçları, ANKARA.
- BOZ**, Burak (2020), “Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Örgütüne Üye Olma Suçu”, ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2, S.1, ss. 131-186.
- CENTEL**, Nur-ZAFER, Hamide-ÇAKMUT, Özlem (2005) Türk Ceza Hukukuna Giriş, İSTANBUL.
- ÇETİN**, Nusret (2019), Terör Örgütüne Bilerek ve İsteyerek Yardım Etme Suçu, e- makale, <http://www.nusretcetin.av.tr/makale.aspx?id=12&idkat=1> Erişim Tarihi:15.06.2019
- DEMİRBAŞ**, Timur (2005), Ceza Hukuku Genel Hükümler, ANKARA.
- DEMİRCİ**, Ertan (2019), Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK m. 220), Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku ABD, Yüksek Lisans Tezi.
- DURSUN**, İsmail (2009), Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK m. 220), Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, SBE, Kamu Hukuku Bilim Dalı.
- EKİCİ ŞAHİN**, Meral (2015), “İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Suça Etki Eden Nedenlerin Şeriklere Sirayeti”, AÜHFİD, S. 64.3, ss. 637-686.
- ERDEM**, Mustafa Ruhan (2014), “Organize Yapı İçerisinde Otoriter İlişkilerden Kaynaklanan Egemenliğe Dayalı Dolaylı Faillik Kurumu ve TCK m. 220/5”, CHKD, Cilt: 2, Sayı: 1-2, ss.11-30.

- EREM**, Faruk (1984), Ceza Hukuku Genel Hükümler, ANKARA.
- ERSAN**, Aykut (2013), "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK md. 220)", İÜHFMC. LXXI, S. 1, ss.381-408, s.398-399.
- EVİK**, Vesile Sonay (2013), "Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, 19(2), ss.667-697.
- GÖDEKLİ**, Mehmet (2017), Terörizmin Finansmanı Suçu, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- GÖKPINAR**, Mahmut (2005) "Sosyal ve Kriminal Boyutlarıyla Organize Suç", ANKARA, TBB Dergisi, Sayı 60.
- HAFIZOĞULLARI**, Zeki (2019), "5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Fail", e-makale, <http://www.abchukuk.com/makale/makale308.html> Erişim Tarihi:12.05.2019.
- HAFIZOĞULLARI**, Zeki-KURŞUN Günel (2007) "Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk", ANKARA TBB Dergisi, Sayı 71.
- HAKERİ**, Hakan (2019), Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet yayınevi, Ankara.
- <https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/suc-orgutu-kurma-orgut-yoneticiligi-orgut-uyeligi-sucu-cezasi-tck.html>
- <https://tr.wikipedia.org/wiki/Hiyerar%C5%9Fi>
- İNCE**, Levent (2019), Türk İnfaz Hukukunda Koşullu Salıverilme ve Koşullu Salıverilmeye Süreler, Adalet Yayınevi.
- İNCE**, Kadri (2020), "Türk Ceza Hukuku'nda Örgütlü Suçluluk ve Silahlı Terör Örgütü", Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 15, S. 1, ss. 241-269.
- İNCİ**, Z. Özen (2014), "Objektif Bir Sorumluluk Hali Olan Türk Ceza Kanunu'nun 220/5'inci Maddesi'nin Anayasa'ya Aykırılığı", İzmir Barosu dergisi, Y. 79, S. 1, ss. 10-33.
- İSFEN**, Osman (2006), "Yeni TCK'da Organize Hâkimiyet Mekanizmalarına Dayalı Dolaylı Faillik Kuramı (TCK m.220/5)", Hukuki Perspektifler Dergisi, S. 7, İstanbul, ss.53-61.
- KEÇELİOĞLU**, Elvan (2006), "Alman Ceza Hukukunda Faillik", TBB Dergisi, S. 65, ss. 73-88.
- OSMANOĞLU**, Bilal-KIDIL, Fahrettin (2019), "Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Suçu Kavramları Üzerine Bir İnceleme", DEÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN'a Armağan, C. 21, Özel S. ss. 1141-1177.

- ÖNDİN**, Hasan Burak (2020), "Terör Örgütü Üyeliği Suçunda Etkin Pişmanlık", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y. 11, S. 43, ss. 145-176.
- ÖZEK**, Çetin (1994), "Silahlı Çete-Amaç Suç İlişkisinde İştirak Sorunları", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 49.03, ss. 357-378.
- ÖZEN**, Mustafa (2007), "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İştirak Kurumuna Bakışı", TBB Dergisi, S. 70, ss.239-253.
- ÖZGENÇ**, İzzet (1997), "Suç Teşekkülü, Düşünceyi Açıklama ve Örgütlenme Hürriyeti", İSTANBUL, İÜHFM, C. LV, S. 3.
- ÖZGENÇ**, İzzet (2019), Suç Örgütleri, Seçkin Yayıncılık, ANKARA.
- ÖZGENÇ**, İzzet (2021), Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin yayıncılık, ANKARA.
- SAVAŞCI TEMİZ**, Bilgehan (2016), "İştirak Hükümleri Açısından Bağlılık Kuralı", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 65.4, ss. 2487-2512.
- SAZAK**, Serkan (2019), Organize Suçlarla Mücadele Kapsamında Organize Suç Örgütleri, e-Elektronik kaynak, <https://www.egm.gov.tr/kurumlar/egm.gov.tr/IcSite/tadoc/ORGAN%C4%B0ZE%20SU%C3%87LARLA%20M%C3%9CCADELE%20KAPSAMINDA%20ORGAN%C4%B0ZE%20SU%C3%87%20%C3%96RG%C3%9CTLER%C4%B0.pdf> Erişim Tarihi: 24.05.2022.
- SÖZÜER**, Adem, "Çıkar Amaçlı Suç Örgütü" Kavramı ve Özel Yargılama Önlemlerinin Türkiye'deki Boyutları in: Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Bağlamında Organize Suçlulukla Mücadele, Panel, İstanbul 2002.
- ŞEN**, Ersan-ERVAN, Mehmet Vedat (2022), Örgüte Yardım Suçu ile İlgili Son Mülahazalar, <https://sen.av.tr/tr/makale/orgute-yard%C4%B1m-sucu-ile-ilgili-son-mulahazalar> Erişim Tarihi:31.05.2022.
- ŞEN**, Ersan-ERYILDIZ, H.Sefa (2021), Suç Örgütü, Seçkin Yayıncılık, ANKARA.
- ŞEN**, Ersan-MALBELEĞİ, Erkam (2011), Türk Ceza Kanunu'nda Uluslararası Suçlar, Seçkin Yayıncılık, ANKARA.
- TAŞKIN KAPUSUZOĞLU**, Beril (2017), Suça İştirakte Bağlılık Kuralı, On İki Levha Yayınları.
- TEZCAN**, Durmuş-ERDEM, Mustafa Ruhan-ÖNOK, R.Murat (2014), Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, ANKARA.
- TOROSLU**, Nevzat (2013), Ceza Hukuku Özel Kısım, ANKARA.
- TOROSLU**, Nevzat (2018), Ceza Hukuku Genel Kısım, ANKARA.

- TOZMAN**, Önder (2017), Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, Adalet yayınevi, ANKARA.
- TULAY**, M. Emre (2018), “Suç Örgütüne Yardım Etme Suçunun Özel Görünümlü İştirak Olarak Kabul Edilmesi”, Dr. Dr. HC. Silvia Tellenbach’a Armağan, Ankara, ss.673-686.
- TULAY**, Muhammed Emre (2019), “Suç Örgütü Liderinin Cezai Sorumluluğuna İlişkin Hukuki Analiz ve Öneriler (TCK m. 220/5)”, TAAD, Y. 11, S. 38, ss. 89-106.
- TURİNAY**, Faruk Y. (2019), “Terörle Mücadele Kanunu’na Göre Mutlak ve Nispi Terör Suçları”, İnsan ve İnsan, S. 6.20, ss. 337-350.
- TÜRKOĞLU**, Türker (2020), “Örgüte Yardımın Özel Şekli Olarak Terör Örgütüne Silah Sağlama Suçu (TCK 315)(Yargıtay Kararları Işığında)”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y. 11, S. 42, ss. 607-614.
- ÜNLÜ**, Ömer (2013), Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu, Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi, SBE, Kamu Hukuku ABD.
- ÜZÜLMEZ**, İlhan-KOCA, Mahmut (2021), Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- YENİDÜNYA**, A. Caner-İÇER, Zafer (2013), “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, İSTANBUL, MÜHFD, Cilt: 19, Sayı: 2, ss.797-828.
- YILMAZ**, Yeşim (2020), Terörizmin Finansmanı Suçu, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 17, S. 3, ss. 177-267.
- YILMAZ**, Zahit (2018), Türk Ceza Hukukunda İştirakin Bir Türü Olarak Dolaylı Faillik, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı Kamu Hukuku Bilim Dalı, Doktora Tezi.
- YURTLU**, Fatih (2021), Terör Suçlarıyla Mücadelede Yeni Konsept: Önanılan Suçları - BGH Kararları Işığında Almanya Örneği, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 29.3, ss. 2169-2208.